

.....

19514

19514

RADNÓTI
Orpheus
nyomában

19514 / 1

EDITIO PHAROS

RADNÓTI MIKLÓS

ORPHEUS
NYOMÁBAN

MÜFORDÍTÁSOK
KÉTEZER ÉV KÖLTŐIBŐL

R A D N Ó T I M I K L Ó S :

ORPHEUS NYOMÁBAN

Egy költő vándorol az örök Európa tájain, bejárja a görög, latin, angol, francia és német költészet vidékeit. A Krisztus előtti VII. századtól napjainkig ezredéveket bolyonghat az olvasó e könyvben. Az európai költészet örök klasszikusai: Sappho, Ibykos, Anakreon, Catullus, Vergilius, Horatius, Tibullus, Vogelweide, Ronsard, du Bellay, Shakespeare, Chénier, Goethe, Schiller, Hölderlin, Byron, Shelley, Keats, Mallarmé, Jammes, Rilke, Cocteau és a többiek vonulnak fel csodálatos verseikkel az olvasó előtt. De felfedezésekben is gazdag ez a könyv. E. könyörű, eddig nem ismert görög epigrammák, Rémy Belleau, a Franciaországban is csak újabban felfedezett Nerval, a modern költészet egyik mestere, Apollinaire, a kortárs Larbaud és Montherlant, mind megannyi meglepetés. Radnóti Miklós, a kitűnő költő, az élő magyar műfordítók egyik legkiválóbbika. Műfordításgyűjteménye méltán kerül a Nyugat E. nagy műfordítóinak gyűjteménye mellé, minden irodalomszerető könyvespolcán.

P H A R O S

Országos Széchényi Könyvtár

*Radnóti Miklós költő Budapes-
ten született, 1909-ben. Ez a
könyv kisebb műfordításainak
első gyűjteménye. Munkái:
Pogány köszöntő (versek, Kor-
társ, Bp. 1930); Újmódi pászto-
rok éneke (versek, Fiatal
Magyarország, Bp. 1931); Lá-
badozó szél (versek, Szegedi
Fiatalok Művészeti Kollégiuma,
Szeged, 1933); Ének a négerről,
aki a városba ment (vers, Gyar-
mati könyvnyomtatóműhely, Bp.
1934); Kaffka Margit (tanul-
mány, Szegedi Fiatalok Művé-
szeti Kollégiuma, Szeged, 1934);
Újhold (versek, Buday György
nyolc fametszetével, Szegedi
Fiatalok Művészeti Kollégiuma,
Szeged, 1935); Járkálj csak,
halálraitélt! (versek, Nyugat,
Bp. 1936); Meredek út (versek,
Cserépfalvi, Bp. 1938) Váloga-
tott versek (1930—1940. Alma-
nach, Bp. 1940); Ikek hava
(napló a gyerekekről, Alma-
nach, Bp. 1940); Guillaume
Apollinaire válogatott versei
(műfordítások, Vas Istvánnal,
Vajda János Társaság, Bp.
1940); Naptár (tizenkét kis
vers a hónapokról, Hun-
gária, Bp. 1942); La
Fontaine válogatott
meséi (műfordítá-
sok, Franklin,
Bp. 1943).*

RADNÓTI MIKLÓS

ORPHEUS NYOMÁBAN

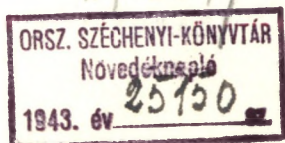
Műfordítások kétezer év költőiből

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

PHAROS

*E könyv 1943 nyarán
jelent meg a Pharos
könyvkiadóvállalat ki-
adásában. Tipografiai el-
rendezését és borítólapját
Csillag Vera tervezte.
A fametszeteket K a z a
György és Társa grafikai
intézete készítette. Nyom-
tatta a Hellas Irodalmi
és Nyomdai Rt. Buda-
pesten, borgis presse
antiqua betűkkel. Felelős
nyomdavezető: Szeverényi
József. Felelős kiadó:
nemes Szabó-Froreich An-
tal. Copyright by Pharos
Budapest 1943.*

ORPHEUS NYOMÁBAN

Országos Széchényi Könyvtár

ORTUTAY GYULÁNAK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SAPPHO

TÖREDÉK

Édesanyám! nem perdül a rokka, olyan
szakadós ma a szál, —
vagy nehezül rám;
mert a sudár, szép Aphrodité letepert!
szerető, szerető
kell ma nekem már!

IBYKOS

TÖREDÉK A TAVASZRÓL

Fénylik a birs a tavaszban, a zúgó,
gyors patakok gyökerét megitatják,
s ott, hol a nimfa-sereg szűz kertje van
ujra virágzik a felragyogó pomagránát,
s búvik az új levelek hűvösében a kis fürt,
jár-kelek az új venyigékben a bor már:
bennem a vágynak nyugovása, sem évszaka nincsen,
időtlen;

mint ahogyan lobogó villámmal a trák
északi szél söpör át a vidéken,
Küpris is úgy tipor engem örökké,
néma közönnyel, olyan feketén, eszelősen,
egyre csak új szerelembe taszít gyermeki kortól
és ma is úr a szívemben.

ANAKREON

TÖREDÉK A HALÁLRLÓL

A halánték deres immár, a haj őszül koponyámon,
fiatalságom elillant, feketéllnek fogaim már,
oda van múltam, az édes, rövid és csúf ami jön még.
Remegek már a haláltól, hisz a Hádészban a szöglet,
ami vár rám, hideg és szűk, a lejárát is ijesztő,
s aki egyszer lemegy, az már soha fel nem jön
a fényre . . .

ANAKREON

GYÚLÖLÖM

Gyűlölöm azt, aki telt kupa mellett, bort iszogatván,
háborut emleget és lélekölő viadalt.

S kedvelem azt, aki bölcs és Aphrodité meg
a Múzsák
szép adományairól zengve szeretni tanít.

ASKLEPIADES

SZOMJUHOZÓNAK A HÓ

Szomjuhozónak a hó szép nyáron, a téli hajósnak
szép, ha a csillagokon látja, hogy itt a tavasz.
S legszebb az, mikor egy takaró borul a szeretőkre,
s áldva nagy Aphroditét, összefonódik a pár.

ONESTES

NEM KELL

Nem kell szűzen a lány, öregem sem kell feleségül,
így sajnálom, amúgy tisztelem én nagyon is.
Nem jó zölden a fürt, töpörödve se, csak ha meg-
érett:
érett szépséget vár szerelemre az ágy.

CATULLUS

LESBIÁHOZ

Életem, esküdözöl ma nekem, hogy víg szerelemben
élsz te örökre velem s élhetek én teveled.
Istenek, adjátok, hogy igaz legyen ez, — ne ígéret,
mondja ma őszintén, lelke lehelje a szót,
hogy le ne hulljon e szent kötelék rólunk soha
többé,
tartson e hű szerelem, védjen egy életen át.

VERGILIUS

IX. ECLOGA

Lycidas:

Hát te hová mégy Moeris? a városi útra igyekszel?

Moeris:

Ó, Lycidas, mit is ér meg az ember, hogyha soká
él;

hirtelen itt terem egy jövevény s azt mondja e
földön:

„Mind az enyém, takarodjatok innen régi lakósok!”
Most letiportan, — mert felforgat a sors keze min-
dent, —

Néki viszek gödölyét, — átok keserítse a húsát!

Lycidas:

Én pedig úgy hallom, hogy a lány lejtőre futó domb
lábától le egészen a vízig, amott meg az ősi
villámtól hasított tölgyfák zúgó ligetéig
verseivel néktek megvédte Menalcas a földet.

Moeris:

Hallhattad, hire járt Lycidas, de tudod, hogy
a versek
oly tehetetlenek ott, hol a Mars dárdái ropognak,
mint a sasúzte, bozótba futó kicsi chaoni gerlék.
Hisz ha a holló ép az imént a baloldali odvas
tölgy tetején nem szól s a vizsályt le nem inti
jelével,
nem látnád Moerist soha már s nem is élne
Menalcas.

Lycidas:

Érhet-e ily nagy baj valakit? jaj, hát lehet az, hogy
elnémúltál volna örökre te drága Menalcas?
Nimfákról ki dalolna? ki hímezné teli rétünk
gyöngye virágokkal s remegő zöld árnnyal a forrást?
Most egy vers jut eszembe, minap lestem ki
a csöndben,
míg Amaryllishez mentél, aki oly gyönyörű szép:
„Tityrusom, míg megjövök, őrizd addig a nyáját,

s hogyha legelt, itatóra tereld, de figyelj s ha
a vén bak
megtorpanna, — ugorj szaporán, ravasz az
s ravaszul döf.“

Moeris:

Hát még Varusról az a vers, melynek fele kész csak:
„Hogyha miénk marad a szép Mantua, Varusom
immár, —
Mantua, melyhez olyan közel ép a bajérte
Cremona —
éneklő hattyúk röpitik fel az égre neved majd.“

Lycidas:

Corsica rossz tiszafája felé méhed sose szálljon,
és legelő tehened nagy tőgye legyen teli tejjel:
kezd el, halljam az új dalt! engem is úgy noszo-
gatnak
a Pieridák már, hiszen egy-két verset is írtam,
melyet a pásztori nép dalol, ámde az ősi hizelgő!
Variusunk költő, vagy Cinna! de én mi vagyok még?
Lúd, aki gágog, amíg hattyúk lebegő dala hallik.

Moeris:

Így van ez, értelek én Lycidas, töröm is fejemet,
várj,
hogy felidézzem e dalt, de talán te is ismered, oly
szép:

„Jőjj, Galatea te! hagyd a folyót, mire jó az
a játék?

Itt van a bíborszínű tavasz, már önti az újult
föld a virágot; a nyárfa fehéren hajlik a barlang
árnya fölé s ím összefonódnak a zöld venyigék is:
jőjj ide hát, hadd verje a zengő partot a hullám.”

Lycidas:

És amit egyszer rég te daloltál egy derűs éjjel,
dallama már a fülembé motoz, szavait keresem még:
„Daphnis, az égi jelek keltét minek is figyeled
most?

Új csillag ragyog ím, Caesar nagy csillaga jött fel,
zsendül tőle mezőnk, maggal teli hajlik a búza,
s messze piroslik a fürt a napos dombon
mosolyogva.

Daphnisom olts körtét, unokád szedi majd
a gyümölcsét.”

Moeris:

Száll az idő, megvénül az ember, gyengül az ész is,
míg fiu voltam, egész napokat zengtem teli dallal,
most feledékenység nyomorít, fut tőlem a szó is,
ó, te szegény Moeris! máris megijeszt az a farkas?
Nem baj, tudja Menalcas a dalt s énekli neked majd.

Lycidas:

Csak kibuvót keresel, kertelsz, pedig égek a vágytól.
A sima tenger is úgy figyel itt, hogy a fodra se

rezzen,

s nézz körül, a fecsegő szellők hallgatva leülnek.

Íme az út fele már; a Bianor sírja fehérlik

ott a kanyarnál; ülj ide Moerisem! itt, hol a dudvát

irtja a bokrok közt a paraszt, heverészve daloljunk;

tedd le a két gödölyét, még úgyis elérjük a várost.

Vagy ha te attól félsz, beborúl s hogy az éj ziva-

tart hoz,

ám menjünk, de dalolva! dalod rövidítse utunkat,

s hogy jókedvre derülj, add át, viszem én a te

terhed.

Moeris:

Nincs értelme fiam, másról van szó e napokban,

majd dalolunk akkor, ha a drága Menalcas is itt

lesz.

HORATIUS

AD FAUNUM

Rebbenő nimfák szeretője, Faunus,
táncosan lépdelj ragyogó mezőmön
és ha búcsút intsz, a kicsiny gidákhoz
légy kegyes isten;

néked áldoztunk! betelőben évünk,
serleged csordul, Venus áldomása,
ősi oltár ég, fodor enyhe füstök
illata szálldos.

Kisdéd állat bőg a napos mezőkön,
ünneped megjött, a december éke,
s méla ökrökkel pihen itt a fűben
pásztori népség;

bégető nyáj közt legelész az ordas,
árnyat ejtő lomb motoz ép fölötted,
s boldogan kurjant a paraszt, ha hármat
rúghat a földjén.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HORATIUS

KIBÉKÜLÉS

Horatius:

Míg én voltam a kedvesed,
s felfénylő nyakadat még nem ölelte más
ifjú, míg veled éltem én,
nálam jobban a dús perzsa király sem élt.

Lydia:

Míg más nem hevitett, csak én,
míg el nem ragadott tőlem a trák Chloé,
rólam szólt a dalod s olyan
híres voltam akár hajdani ősanyánk.

Horatius:

Lantot penget a szép Chloé,
fenséges szerető és dalosajku is;
 hogyan megváltsam az életét,
vállalnám a halált boldogan érte én.

Lydia:

Engem meg Calais szeret,
testem most vele ég egy szerelem tűzén,
 hogyan megváltsam az életét,
vállalnám a halált kétszer is érte én.

Horatius:

S mit szólnál, ha a régi láng
fellobbanna ma és szőke Chloé helyett
 hozzád kötne a vágy megint,
ajtóm újra neked nyílna ki, Lydiám?

Lydia:

Szép csillag Calais, ragyog,
náladnál meg a bűsz Ádria sem vadabb,
 nád sem hajladozóbb, de nézd!
csak véled tudok én halni is, élni is!

HORATIUS

AD TYNDARIDEM

Gyorslábu Faunus únva Lyceumát
pihenni néha Lucretilisbe jó,
s megvédi hósín kecskenyájam,
nap nyila, sem vihar azt nem éri.

A bakszagú férj asszonyait vidám
berkekben úzi s pusztul a cserjelomb
amerre járnak; síma kígyó
sem zizeg ott, csak a jó kakukfű,

s nem leskel ordas most a gidák körül;
nádsíp dalától, Tyndaris, édesen
felzeng a völgy s az elhanyagló
Ustica sík fala visszazengi.

Kedvelnek engem egyszerű éltémért
az istenek mind; őrzik e tájat és
múzsám megáldják. Ím a bőség
kürtje kiömlik eléd, ha eljössz.

E rejtező völgy kánikulában is
árnyékot ad majd s teoszi lantodon
a csalfa Circét zengheted majd
s Penelopét, akik egyre vágnak.

Lesbos hegyén szűrt, könnyü, de jó bor áll
kupánkban és hús lombok alatt ülünk;
s ne félj, e bortól nem csap össze
vaskezű Mars meg a durva Bacchus,

Cyrus se támad, szemtelenül kezét
emelve rád, hogy szép koszorúd a föld
porába rántsa szöghajadról,
s nem hasogatja le szűz ruhádat.

HORATIUS

FÉLTÉKENYSÉG

Míg te Lydia Telephus
szép tarkója színét és ölelő, erős
karját ünnepeled, harag
fojt, májam dagadoz, forr az epém s elönt.

Színem változik, arcomon
méreg sáppad, a hű értelem elhagyott,
titkon könnyezem is, tudom:
lassú tűz, szerelem, kínoz, elégek én.

Tajtékszom, ha csodás, fehér
válladról lakomák mocska csorog le, vagy
kényes szádra ha részegen
örjögő kamaszod vad foga tép sebet.

Hidd el, hogy sohasem lehet
hűséges szeretőd férfi, ki ajkadat
durván marja, hiszen Venusz
dús nektárja javát csókkal ígézte rá.

Százszor boldogok, akiket
sértetlen kötelék, jó szerelem fon át;
s nem választja el őket únt
pörpatvar, se szeszély, semmi, csak a halál.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TIBULLUS

HÚSÉG

Más nő karjai közt, idegen nyoszolyán sosem
alszom,
nem csábít soha már új szerelemre leány!
Csak te szeress engem! nézd, néha bejárom a várost
s téged látlak csak szépnek a szépei közt.
Ó, ha csak én tudnám egyedül, hogy ilyen gyönyörű
vagy!
gondtalan élhetnék, más ne kívánna csak én.
Még irigyem se legyen, nem kell, ne csodáljon a nép
sem,
bölcs, aki párjával félrevonul, ha szeret.

Boldogan elfutnék veled én egy sűrű vadonba,
hol soha ember még nem taposott utakat.
Mert te a búban öröm s ragyogás vagy az éji sötét-
ben,

társ a magányban, csönd, s gondok után
pihenés.

Most már égből jött szeretőt se szeretne Tibullus,
még maga Vénusz sem lenne helyetted elég.

Esküszöm erre neked, legyen íme Junó neve áldott,
nékem a legszentebb isteneink közül ő.

Jaj nekem, én örült! Ó jaj! hova lett a hatalmam?

Esküdtem, de bután! Féltelek és te tudod!

Most ujjadra tekercsz, kedvedre hevítet a vágyam,
mért fecsegek folyton, bajt szül az ily fecsegés!

Most te parancsolsz majd, a tied vagyok és ezután

Országos Széchényi Könyvtár is

már a tied leszek én, nem menekülhetek el.

Megkötözött rabként szent Vénusz elé leülök majd,
bünteti ő a gonoszt, s védi igaz fiait.

TIBULLUS

DETESTATIO BELLI

Ó, ki találta fel a rettentő fegyvereket rég?
Mily fene vasból vert, marcona vad lehetett!
Akkor kezdte a harcot a békés emberiség itt,
akkor lelt rövidebb útra a szörnyü halál!
Vagy tán büntelen az, s félelmetes állatok ellen
élesítette vasát, mely ime harcra segít?
Mindez a sárarany átká, sosem volt háboru addig,
míg kopogó fapohár járta a víg lakomán.
Sáncot nem vontak, várat sem raktak, a pásztor
Nyugton aludt, ha netán szerteszaladt is a nyáj.
Így képzeltem el én! Fegyvertelen élek a napban,
s nem riadok fel a vad trombita hangjaira.
Most csata dúl, visznek, s egy férfi talán köszörüli
súlyos kardját, mely oldalam átveri majd.

Óvjátok ó örökölt Lárok! ti neveltetek engem,
itt futkostam szent lábaitok körül én.
Nem szégyen, hogy ócska fatörzsből vagytok e
házban,
így faragott ki az ősz, így szeretett az utód.
Egyszerű régi idők! akkor volt még az adott szó
szent, amikor fából állt az az isten is itt.
Ő egyként segített azon, aki a fűrtöket hozta,
aki kalászkoszorút font neki áldozatul.
És kinek álma betelt, az hozza kalácsa javát már;
míg kicsi lánya a friss mézzel utána tipeg.
Üzzétek most Lárok a ránk sziszegő nyilakat hát,
s néktek ajánlom az ól legszelidebb malacát.
Tiszta ruhát veszek és mirtuszt fonok a kosaramba,
így viszem én s mirtusz díszíti homlokom is.
Tetszeni így akarok! hósködjék más a csatában,
vívja ki Mars vele majd a dobogó diadalt.
S mondja a tetteit el, míg én poharazgatok itt és
fesse az asztalra borral a táborokat.
Hát nem örület-é a halált még harccal idézni?
úgyis rádtör az és lépte se hallik elébb.
Nincs szünet ott lenn, nincs aratás, de a Cerberus
őrt áll,
és a ronda hajós szállit a Styx közepén;
perzselt hajjal, dúlt arccal seregek tolakodnak,
míg a sötét parton már halovány tömeg áll.
Mily okos az, akit úgy havazott be a csöndes
öregkor,

hogy kicsi birtokon él s gyermeke is szaladoz!
Nyájával maga jár, fia kis bárányait őrzi,
fürdőt készít elő asszonya s várja haza.
Így öregedjem meg, ősz haj koszoruzza fejem majd,
és ha mesélek, a múlt lengje körül szavaim.
Addig lakja mezőnket a hőszinü Béke. A szántó
ökröt is ő fogta hajdan a járom alá:
ő kötözött venyigét és rejtett mézet a fűrtbe,
s holnap a víg apa már tölti fiának a bort:
békeidőn a kapák és ásók fénye ragyog, míg
rozsdá emésztí sötét zúgban a fegyvereket...

Álmos a csöppnyi család; viszi már haza a berek
áldott
fái alól a paraszt s ittasan áll szekeren.
Vénusz harcai forrnak, a lány panaszolja, letörték
ajtaja zárát és szertezilált a haja:
sír, sebesült arcát tapogatja, de sír a legény is,
szégyentől pirosan dugja kemény kezeit.
Szítja a féktelen Ámor az indulatát a viszálynak
s a haragos pár közt lassan az ágyra leül.
Kőből és vasból van a férfi, ha bántja a lánykát:
földretiporja le az a magas isteneket.
Mert az elég, ha kibontod a keblén lenge ruháját,
és csöndben motozol dús haja fűrtjei közt,
s végül elég, ha könnye kibuggyan: boldog ezerszer,
akinek indulatán gyenge leányka zokog.

De aki durva, viselje a fegyvereket, meg a pajzsot,
és a szelíd Vénuszt messze kerülje el az.
Jöjj hát áldott Béke! kalászt lengess a kezében,
s tiszta fehér öledet fedje be drága gyümölcs.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SULPICIA

VALLOMÁS

Megjött végre a várt szerelem, forr tőle a vérem,
bármit szól a világ, nem tagadom le ma már!
Meghallgatta dalom panaszos szavait Cytheréa
és elküldte nekem rég keresett szeretőm.
Megtartotta szavát; örömöm kifecsegheti írigy
nyelvvel akárki, akit még ily öröm sosem ért!
Már semmit sem írok titkos táblákra ezentúl,
hadd tudják: szeretem, s büszke vagyok, ha
szeret!
Boldogság ez a bűn; a szemérem lenne ma vétek,
egymáshoz méltó két szerető szeret itt!

PROPERTIUS

CYNTHIA HÚTLENSÉGÉRŐL

Cynthia, mondd, igaz-é, hogy céda vagy és az egész
nagy

Róma fecseg rólad, ismeri életedet?

Ezt érdelem hát? hogy hírbehozol s kinevetnek?

Még nekem is fú szél, bosszum elér, csapodár!

Majd lelek én egy hű szeretőt a sok álnok után is,

lányt, ki örül, ha nevét zengi, dicséri dalom

s téged gúnyol majd, ha szeszélye vadítja, nem

engem,

későn sírsz akkor, rég kidobott szeretőm!

Most még friss a harag, most kell vele végre

szakítnom,

mert ha elalszik a düh, ébredez a szerelem.

Adria habjait úgy a vad északi szél sosem űzi
egymáshoz, sem a dél langy szele fellegeit,
mint amilyen könnyen szép szó haragos szeretőket:
vond ki nyakad hát most jármod alól ügyesen;
S bár megbánod majd a legelső társtalan éjen, —
elviseled! hiszen új életed újra szabad,
s óvjon a drága Junó neve téged a lelket emésztő
méregtől, hiszen árt néked az és keserít.

Nemcsak az indulatos bika ront rá arra ki bántja,
birka se tűr mindent, megböki elleneit,
s én mégsem szakitom le ma testedről a ruhádat,
zárt ajtódat sem nyomja be este dühöm,
sem béfont hajadat nem tépdeselem én haragomban,
öklöm nem sujt rád, én nem ütök sebeket.
Íly csúfos viadalt a paraszt végigverekedhet,
mert a fejét soha még nem körítette babér.

En majd csak megírom, de az elzeng messze időkig:
Cynthia oly gyönyörű, Cynthia oly csapodár!
S bárhogy megvted is, ha akármit pusmog a fáma,
még te is elsápadsz, hogyha elér az a vers!

MARTIALIS

SZÁLL AZ IDŐ

Nem volt senki olyan szép, mint amilyen te,
Lycoris,
senki sem oly szép most, mint amilyen
Glycera.
Ő is olyan lesz mint te, de már te olyan soha,
mint ő,
Őt akarom s téged már csak akartalak én!

RHUPHINOS

ILLATOZÓ KOSZORÚT

Illatozó koszorút küldök ma Rhodokleia néked,
tarka virágokból fontam a balkezemen.
Kéken pillantó ibolyák és sárga kökörcsin
közt nárcisz buvik és harmatozó liliom.
Tedd a hajadra, virulj, de ne légy oly büszke
ha szép vagy,
elhervadsz s hervad homlokodon koszorúd.

KÜRENBURG LOVAG

TÖBB MINT EGY ÉVEN ÁLTAL

Több mint egy éven által szép sólyommadárt
neveltem én, szelíd lett, ha hívtam, viasszaszállt,
a szárnyait arannyal fontam be, tündökölt,
s akkor magasra lebbent, új ország várta,
messze föld.

Ujra láttam én most, átsuhant az égen,
a selymes lábzsínórt még lengeti szépen,
a szárnyain aranyszín csillogás remeg.
Uram, kik csókra vágnak, engedd, hogy
egyesüljenek.

H. WALTH. V. D. VOGELWAI

D. G.

WALTHER VON DER VOGELWEIDE

Ó JAJ, HOGY ELTÚNT MINDEN

Ó jaj, hogy eltűnt minden, hogy hullt le, évre év!
Éltem valóban én, vagy álmodtam itt elébb?
Amit valónak hittem nem volt talán sehol?
Mély álmom ringatott el, csak nem tudom mikor.
Most íme fölriadtam és oly idegen,
mit úgy ismertem én még akár a tenyerem.
Az emberek s a táj, amelyet úgy szerettem,
gyerekkorom kalandos vidéke ismeretlen.
Ki akkor víg barát volt, ma sír felé hajol,
erdőt irtottak erre, amott bedőlt major;
s ha régi patakunk is másképen folya itt,
mint hontalan, csak nézném eltűnő fodrait.
Akikre ismerősként gondoltam még tavaly,
alig köszönnek s mindent betölt a baj s a jaj.

Úgy foszlik semmivé most a boldog és merész
gyerekkor, mint a tenger vizére mért ütés
örökre már, ó jaj!

Ó jaj, hogy élnek itt most az ifju emberek!
Bűnbánat nincs szivükben s mind gondok közt
remeg

és mind aggódik folyton: így élni jó talán?
e bús világban, látom, senki sem vidám.
Nincsen tánc, sem ének, gond marta szerteszét,
keresztény ember még így gyászosan nem élt,
az asszonyok fejéke régen nem ragyog,
parasztgúnyát viselnek büszke lovagok.
Haraggal írt levélben intett meg minket Róma,
örömünk nincs s a bánat oly szívet szaggató ma,
hogy teljesen kifáraszt (jól éltünk hajdanán!)
s most mintha régi kedvünk búra váltanám.
Az égi vadmadár is bánatos felettem,
csodálható-e hát, hogy én is csüggedt lettem?
S mit mondtam vén bolond most sok bajom
között?

Aki gyönyörben él itt, mennyekben lesz
számüzött,
örökre már, ó jaj!

Ó jaj, mi édes volt, mind megromolt hát mégis!
A mézben látom én ma már lebegni az epét is.
Kívül fehér, piros, zöld a világ s dalra vár,

de bévül úgy sötétlik, mint a rossz halál,
s kit látszat csábitott csak, az majd vigaszra lel,
a földi bűnt bünhődés, vezeklés oldja fel.
Lovagok, a vezeklés, ez itt a dolgotok,
sisaktok jó s a páncél, a csuklóvas forog,
megszentelt kardotok van és pajzsotok kemény.
Adná az Űr, hogy méltó lennék a győzelemre én!
Akkor, bár oly szegény vagyok búsás zsold
várna rám,
mert nem birtokra vágyom, aranyra sem ma már,
az üdvök koronája örökre szívem vágya,
egy zsoldos is elnyerheti, markában ott a dárda.
Ha átkelhetnék én a szent hadak hajóival,
a vízen zsoldárt zengenék és már nem azt, hogy:
jaj!
azt már sosem, hogy: jaj!

Országos Széchényi Könyvtár

JOHANNES HADLAUB

GYERMEKI SZERELEM

Karját markoltam én, nem bírt velem,
kezemet hirtelen
megmarta hát:

Azt hitte fáj, ha megharap? de nem,
kém volt nekem,
az angyalát!

Oly enyhe, kellemes volt, élvezet,
nem fájdalom. S ha mégis fáj, csak az talán,
hogy íme már
nyoma veszett.

ISMERETLEN NÉMET KÖLTŐ

KÜLÖNBEN MINDEGY

Ó kis kisasszony, karcsú és törékeny,
Isten után te vagy minden reményem;
Miért búsítasz hát, mondd, miért is vetsz meg?
Különben mindegy, mindenkép szeretlek.

Hajlékony termeted szívembe lépett,
Nem vágyok senki mást ma már, csak téged;
Miért búsítasz hát, mondd, miért is vetsz meg?
Különben mindegy, mindenkép szeretlek.

CLÉMENT MAROT

ÖNMAGÁRÓL

Nem az vagyok, hiába már,
ki voltam egykor s nincs reménység;
szép tavaszom s a férfi nyár
kiugrott már az ablakon rég.
Te voltál mesterem s növendék
Ámor, csak nálad voltam én.
Ő, ha mégegyszer megszületnék,
nem lenne buzgóbb más legény!

PIERRE DE RONSARD

AZ UTOLSÓ SZONETTEKBŐL

Csak csont vagyok ma már, aszú csontváz, nem
ember,
gyűrődöm, gyengülök s minden csak gyötrelem,
a dárdás vad halál már zörgetett nekem,
ha nézem két karom, elborzadok szivemben.

Apolló és fia, e két hatalmas mester
nem gyógyít meg ma már, minden reménytelen;
búcsúzó, napsugár! többé nem lát szemem,
testem leszáll oda, hol szertemállik egyszer.

S a társak, akik így esetben látnak itt,
ágyamhoz lépnek és lenyelvén könnyeik
arcom megcsókolják, vigasztalást rebegnek,

s halálravált szemem letörlik reszketeg.
Barátok! társaim! hát Isten veletek!
Elsőnek én megyek, szállást csinálni nektek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Joachim du Bellay

JOACHIM DU BELLAY

PANASZ

Frankhon, művészetek, hadak s törvények anyja,
te tápláltál soká emlődön engemet;
most barlangok fölött, fák közt sírom neved,
bárány ha jajgat így, kit elhagyott az anyja.

Fiadnak vallottál már néha drága dajka,
most mért nem válaszolsz? kegyetlen, add kezed,
hazám, hazám, felelj, ne éljek elveszett!
De csak visszhang felel perlő és bús szavamra.

Síkságon bolygok én, vad ordashad követ,
s mint lengő rettenet borzolja bőrömet
a fagy lehellete, a széltől fútt fagyos hó.

Virággal ékes rét jutott a többinek,
őket nem úzi ott vad ordas, szél s hideg, —
pedig én sem vagyok nyájadban épp utolsó.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

REMY BELLEAU

ÁPRILIS

Április, te évek éke,
fák reménye,
bolyhos bimbók szoptatója;
fényed jár a fák fölött,
ág között —
s bűvó zsengéinket ójja.

Április, ha jössz, a rét
sok színét,
új virágát szórod, sárga,
piros, kék s kékeslila
bomlik a
feltündöklő szép világra.

Április, Zefíreid
lesnek itt,
fák alatt vidám szövetség:
hűvös hálót bontanak
hallgatag,
hogy a szép Flórát elejtsék.

Április, szelíd kezed
hinteget
szerteszét, bokorra, fára
könnyű szirmot, harmatot,
s illatod
leng fölöttük, mint a pára.

Április, te kedvesem
kedvesen
bomló szőke varkocsán is
ott lebegsz, nevetve rám,
s telt nyakán
úgy ragyogsz, akár a kláris.

Április, te Cypria
illata,
teste édes szusszanása;
rétjeid fölött remeg
istenek
jőszagának földi mása.

Jössz, te hívó, jó idő,
s visszajő
mind, ki messze járt a télen,
s visszatér a lenge, szép
fecskénép, —
villan és fecseg ledéren.

A patakok partjain
kankalin
forgolódik s a vadrózsák,
liliomok táncosan,
rangosan, —
új ruháikat kibontják.

Ifju lomb közt, fenn a fán
csalogány
ring az ágon és egyszerre
rápereg a szerelem
s hirtelen
dalra dobban borzas melle.

Visszatérsz s kényeskedőn, —
téli tőn,
rajtunk vágy fakad s a fáradt
tűz erünkben lánggra kap,
szétszalad —
és szerelmünk újra árad.

Láthatod, hogy száll a méh
százfelé,
a virágról rabló kedve
új virágra lopja át
himporát,
combocskáin rejtegetve.

Május fú majd el, te friss
Április,
csordul méz és sűrű gyanta,
érik mind a sok gyümölcs,
s önti bölcs
kellemét szélfútt hajadba.

S mégis téged zengelek
gyermeteg,
Cytheréa legszebb éke,
fák között és bokrokon
átoson
pillantásod égi fénye.

SHAKESPEARE

CARPE DIEM

Úrnőm, merre jársz, nyomod veszett?
Ó, maradj és hallgasd! kedvesed
 két hangnemben is dalol;
mért szaladsz, te szépek éke,
összefut a két út vége,
 aki bölcs, az tudja jól.

Majd szeretsz? Én most szeretlek,
most vagy itt, hát most ölelj meg,
 a jövő sötét világ.
Késlekedsz még? jójj csak szépen,
most csókolj meg Százszorszépem,
 gyorsan száll az ifjuság.

BEN JONSON

VOLPONE CSÁBÍT
(Részlet)

Celia:

Ó Isten és ti angyalok! hová,
hová is tűnt a lélekből a szégyen!
Így rúgja félre önhitét s a másét?
Ez hajdan életünk alapja volt
s ma mindennél alábbvaló az erkölcs
s az illem félrelépdél, hogyha pénzt lát?

Volpone:

Ó, Corvino! s van ily röghözkötött még,
(felugrik fekhelyéről)

nem ismerik a szárnyaló szerelmet!
Ó, hidd el Celia, ki hasznót várva
s még haszna is bizonytalan, — eladna,
eladná lelke üdvét is ha oly
kalmárra lel, ki készpénzzel fizet!
Csodálkozol, hogy így ujjászülettem?
Tapsolj magadnak, szépséged csoda;
nagy műved ez: s nemcsak ma, máskor is
életre keltett más formákban engem.
Ma reggel is, mint egy varázslatot,
úgy láttalak meg ablakodban én,
mielőtt még elhagytam dolgaim
szerelmedért s küzdöttem volna érted
agancsos árvizekkel s Proteuszszal.
Köszöntelek.

Celia:

Uram! Széchényi Könyvtár

Volpone:

Ne fuss, ne fuss el!
s ne higgy, ne higgy emlékeidnek, ó,
én nem vagyok ágyhoz kötött ma már,
nem látsz már roskatag, most friss vagyok,
jókedvű és kedélyes, lángoló,
mint akkor... nagy komédiákban én
játszottam jó urunk előtt az ifju
szép Antinoust és a hölgyek mind
szemet s fület nyitottak rám merengve

s pergő dalom s kecsem hogy megcsodálták!

(Énekel)

Celiám jőjj most velem,
ifju még a szerelem,
az idő oly illanó,
véle száll mind, ami jó!
El ne űzd hát vágyainkat,
alkonyúl s majd újra virrad,
de ha e fény nincs velünk,
örök éjbe süppedünk!
Mért ne szeretnénk mi még?
Pletyka s hír mind semmiség.
Leskel ránk a házi kém?
Elvakítjuk könnyedén.
Hallgatózik fal mögött?
Suttogunk egymás között.
Vétek kéjt rabolni? Nem!
Nem volt vétek az sosem,
lopj, de ne ügyetlenül,
csak ha rajtacsípnek: bűn.

Celia:

Hervadjak el vagy villám üsse szét
kisértő arcom!

Volpone:

Celiám, mi baj?
Egy gyöngé s durva férj helyébe lőttél

egy érdeemes szerelmest: jó szerencséd
ragadd meg titkon és örömmel, nézd
nem ámítlak, mint mást, királynő lettél,
valódi, birtokos, ím itt az ék,
nézd itt e gyöngyfüzér, szebb, mint amit
elherdált Egyiptom királyi nője
s megitta volt. De nézd, kárbunkulus
is vár, Szent Márk szeménél fényesebb
s gyémánt is, többet ér ez mint a fényes
nagy ékköves ruhája Paulinának,
mely gyarmatok prédáival teli!
Vidd és viseld s veszítsd el! még marad
egy kis fülönfüggő, de annyit ér
akár egy ősi birtok: két kis ékkő,
s ez semmi mind! elköltjük egy ebédre,
papagájfőt eszünk és fecskefészket,
pávák agyát és struccvelőt s a főnix
ha nem halt volna ki, tálunkon ülne!

Celia:

En jó uram, ilyen gyönyörre kész
szellemnek mindez mily öröm lehet,
de nékem tisztaságom mindenem
s ha elveszítem, semmim sem marad.
Nem vonz íly testet csábító csalétek.
Ha lelkiismeret —

Volpone:

Kolduserény!

Ha bölcs vagy, hallgass rám, ó Celia.
Fürdőd vize virágtól lesz szagos,
a rózsaszirmok könnyü lelke fürdet,
s egyszarvu vad teje s párduclehellet,
egy zsákban mind s krétai borba hintve.
Aranyszínü, ámbrával készített
italt iszunk, míg háztetőm vigan
forogni kezd, heréltem énekel,
törpém ugrál, bolondom meg bolondoz
s eljátsszuk mind Ovídius meséit,
én Juppiter leszek s te Európa,
én Mars leszek s te Erycina majd
és így tovább, eljátsszuk sorra ketten
az istenekről írt mondákat végig.
Aztán modernebb formákban kívánlak,
vidám francia hölgy ruháiban,
spanyol szépség, Toszkána szúze s néha
a perzsa bölcs szép neje is leszél,
vagy nagyméltóság hölgye s változatként
ravasz s ügyeskedő vad kurtizán,
vagy gyors néger leány s hideg orosz
és én is folyton változom veled,
s találkozunk vándorló lelkeinkkel
és csókolunk s örök gyönyörben élünk. (Enekel)

Csúf kíváncsiak ne lássák,
el se mondják, ne csodálják, —
megsejtik titkos frigyünk?
Vágyakozzék irigyünk!

Celia:

Füled ha hallja szómat még s szemed
még látni kész s szived meghatható,
ha bármely részed emberségre hajló,
ha van egy árnyalatnyi égi benned,
egy csöppnyi szent, hát futni hagysz! ha nem,
gyilkolj meg, légy hozzám kegyes. Tudod,
hogy eddig ő oly rosszul bánt velem,
de mégis — bár ne tudná senkisé.
S ha nem hagysz futni engem innen, inkább
szítsd ellenem dühöd, mint vágyadat,
(férfihoz méltóbb bűn ez, mint a vágy)
s büntesd a természet e balga vétkét:
szépségem látszatát! ó ostorozd
meg arcomat, kend mérgezett kenőccsel,
hogy véredet ily forrongásba hozta;
dörzsölj kezemre bármit is, hogy csontig,
velőmig bélpoklos legyek, hogy foltos
legyen már mindenem, csak egy maradjon
tisztán: becsületem. S letérdelek
éléd s imádkozom az éltedért;
gondold meg s légy erényes —

Volpone:

Fagyjak meg? most?

Hát azt hiszed, hogy férfi sem vagyok már?
s mint Nesztornak, hogy sérvem van talán?
Hát agg vagyok s szégyent hozok fajomra?
mert így soká csak játszom itt veled!?

No, légy enyém, aztán majd tárgyalunk!

Vagy kényszerítselek? *(Megragadja Celiát)*

Celia:

Ó jaj!

Volpone:

Hiába —

Bonario *(beront)*:

Megállj, te kéjenc disznó, csábitó!

Engedd e hölgyet, vagy meghalsz gazember!

Csak az véd meg, hogy így utálkozom

és inkább bíráid kezére adlak

s nem öllek meg e tiszta hölgy előtt

és mocskos kincseid fölött ma rögtön. —

Űrnőm, a bűn barlangja ez, kövess!

Jőjj és ne félj, van már védelmeződ,

s ez itt hamar megkapja majd jutalmát.

(Bonario és Celia kimennek).

Volpone:

Szakadj le rám tető! temess be engem!
Te védtél eddig, légy a sírom is!
Kiismertek, most jaj, mindenki lát majd!
Koldus leszek s gyalázat vár reám...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SCARRON

PÁRIS

Sötét, torlódó házsorok,
lucsok s piszok, fekete kéreg,
sok börtön s híd és templomok,
butikok, dúsak és szegények;

szenyeskedő s ringyó locsog,
rőtfürtü, kondor s szőke népek,
besúgók, bűvő gyilkosok,
frók, egymástól lopni készek;

sok pénztelen, kinyalt ripők,
és mások, rendőrt rettegők,
nagy száju népség, közre káros,

apród, lakájhad, tolvajok,
igásló, társzekér, zajok,
ez Páris. Tetszik így a város?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ANDRÉ CHÉNIER

ALSZOM S SZÍVEM VIRRASZT

Alszom s szívem virraszt, mindig tehozzád vágyom.
S mellém varázsol egy aranyló szárnyu álom.
A szívem szíveden. Kezemmel reszketeg
érintem bőrödet, feszes lesz és remeg.
S egy indulat riaszt, az álmoképi béke
széthull és zaklatott, rossz ébredés a vége;
magamban fekszem itt, felgyúlva azt hívém,
szép szádat csókolom s párnát csókoltam én;
és álmomban karom ölelni vágyva tested,
a párna pelyheit ölelte csak helyetted.

ANDRÉ CHÉNIER

ARCOM MEGHERVADT MÁR

Arcom meghervadt már, barnára szítt a nap,
vad tüske tépte fel fehérlő lábamat.

A völgyet jártam én, nem tudtam merre térjek,
hívtak mindenfelől szállongó bégetések.

Futottam, — s mégse te kiáltottál felém,
más pásztor volt az ott. Ó mondd, hol lellek én
szépek legszebbike? mondd, merre jár a nyájad?
mondd, hol legel, delel? mutasd meg azt a tájat,
ne fussak folyton én hiába s tétován
idegen pásztor és idegen nyáj nyomán!

GOETHE

A „RÓMAI ELÉGIÁK“-BÓL

Hogyha meséled, nem tetszettél senkinek Édes,
mint gyerek és fitymált, rejtegetett az anyád,
s hogy növekedvén, csöndbe kinyíltál, elhiszem

én ezt:

kedvvel idéz lelkem, mint különös gyereket.
Bár formára se, színre se szép a borág, ha virágzik,
embert, isteneket csábit a fürt, ha megért.

GOETHE

A „RÓMAI ELÉGIÁK“-BÓL

Itt van az ősz, duruzsolgat a tűz, a kemence világít,
néha kibúvik a láng, pattog a rőzserakás!

Szép ez az este ma itt; még megszenesedve a tönk
sem

hullt le, nem is roskadt még a parázs hamuvá
s már jön a drága leány: láng lobban eléje, ha
megjön,

s átmelegült éj vár, ünnepi szép viadal.

És kora reggel már elhagyja az ágyat a kedves,
új tüzet ébresztget, lángot a hűlt hamuból.

Mert Ámor mindent megadott neki, gyújt a hizelgő
ott, ahol ép az imént húnyt az öröm hamuvá.

FRIEDRICH SCHILLER

A FÖLD SZÉTOSZTÁSA

Imé a föld, tiétek! így kiáltott
Zeusz az embereknek. Itthagytok
örök hűbérbe most mindent tirátok, —
de testvérként osztózzatok!

És mind siet s szerez mind két marokra,
már osztózik serényen ifju s vén.
A pórt kalász csábítja s szénaboglya,
az úr vadászgat erdején.

Kalmár csűrében eltűnt árpa, búza,
az óbor meg apátúr kincse lett,
ügyes királyé lett a híd, az utca,
s így szólt: enyém a jó tized.

S az osztozásnak már a végén voltak,
mikor a költő jó s rájuk talál, —
ó jaj, de addig mindent szertehordtak,
s mindennek volt gazdája már!

Imé, hát én, csak én maradtam árva,
s kisemmizett, a leghívebb fiad?
És Zeusz trónjához borúl s kiáltva
kiált a mellőzés miatt.

Elálmodoztál, szólt az isten, — máshol,
perelsz most, jöttél volna hát elébb!
Hol voltál költő, mondd, az osztozáskor?
S felelt az: nálad voltam épp.

Tündöklő orcád néztem s lelkesültem
eged zengő összhangján, — megbocsásd
a szellemnek, hogy így megrészegülten
elkérte itt az osztozást.

Most mit tegyek? mereng Zeusz sötéten, —
a föld szétosztva; nem enyém ma már.
Akarsz-e hát egemben élni vélem?
Akármikor jössz, téged nyitva vár.

FRIEDRICH HÖLDERLIN

MENON PANASZA DIOTIMÁÉRT

Úgy éltünk mi, akár a szerelmes hattyuk a fényben,
csöndesen úszkálnak, ringnak a fodrokon át,
s nézik a tó tükrén az ezüst felhők vonulását,
míg hűvös éteri kék fodroz a testük alatt,
így éltünk mi is itt. S ha felénk mordulva az észak
intett és panaszát zúgta, lehullt a levél,
lombját sírta az ág és szálltak a szélben az esők,
csak mosolyogtunk, mert tudtuk, egy isten is óv
és szavainkra figyel, meghitten zeng a szivünkben,
egy dalt s csak mivelünk gyermeki s néha vidám.
Pusztá, kihalt ma a ház, elvették tőlem a fényt is,
Téged vettek el és véled a két szememet.
Körbe bolyongó árny vagyok, élek ugyan, de nem
értem,
mért kell élnem még, fénytelen, egyre tovább.

WILLIAM WORDSWORTH

A WESTMINSTER HÍDON

Nincs ennél szebb e földi téreken:
ily méltóság s ily megható, szelíd
látvány; a lélek szépséggel telik:
mert fénybe öltözött e reggelen
a város s mégis csöndes, meztelen;
nézd a hajók, a tornyok ezreit,
templom, színház lélekláz égre itt
s járkál a tiszta égbolt fénye lenn.
Soha még szebben fel nem kelt a nap,
aranyban ázik völgy, domb, s ép olyan
arany a béke bennem s hallgatag!
Jókedve van, hát gördül a folyam:
ó Istenem! a házak alszanak;
nagy szív a város. Nyugszik boldogan!

BYRON

SÉNAKHERIB PUSZTULÁSA

Mint farkas a nyájra, lezúdul a vad
asszír had arany, bibor ékek alatt;
s csillagzik a dárda, akár ha a mély
Galiléa egén kivirágzik az éj.

Mint erdei lomb kora nyár derekán,
a had úgy zizegett a nap alkonyatán,
s mint erdei lomb, ha leverte az ősz,
hajnalra leverve hevert az erős.

Mert jött a Halál komor angyala, várt,
s arcukba lehelt feketén s tovaszállt;
nem mozdul a férfi, az éjbe mered,
páncélja se rezzen a szíve felett.

És fekszik a mén, leütötte a vész,
veres orrlikain elakadt lihegés,
tajtéka fehéren a fűre fagyott,
tenger se taszítja ki így a habot.

És fekszik a harcos alatta, haját
harmat lepi s rozsda a vértje vasát,
kókadtt lobogója is elfeketült,
nem villog a lándzsa se, hallgat a kürt.

Bús asszonyi nép zokog özvegyi jajt,
Baál szobra sem állta a néma vihart;
kard sem suhogott s a pogány hatalom
szétolvad akárcsak a hó a napon.

SHELLEY

DAL

A téli fán gyászolva üldögél
egy özvegy nagy madár;
fölötte fagy leng, lassu szél,
és lenn a víz megáll.

A síkos föld kopár, virága jég,
fagy járja át a fát,
csönd van, csak egy malomkerék
suhog a légen át.

SHELLEY

A „HELLASZ“ ZÁRÓKÓRUSA

A nagy kor újra ránk köszönt,
aranykor jó megint,
mint kígyó vedlik majd a föld,
megújul lombja mind,
s fény lebben égen, államon,
mint ébredés az álmokon.

Szebb Hellasz orma tündököl
a hajnalkéken át,
s egy új folyó villantja föl
új Tempén bíborát,
s ifjú Cikládok alszanak
az árnyas mélyben hallgatag.

Új Argo száll a hab felett,
födélzetén a kincs,
Új Orfeusz dalol, szeret,
sír, meghal s újra nincs,
s Kalipszó mellől visszatér
Ulisszesz s honni partot ér.

Ó, Trójáról ne írjatok,
míg nem szabad e föld,
de Laiosként se ríjzatok,
szabad lesz, bár ma fönt
a Szfinx szemén oly végzet ég,
milyent nem ismert Théba még.

Egy új Athén támad fel és
a messzi korra száll
a villogó reménykedés,
mint égen láng, ha már
a nap lehullt s megőrzi lenn
fényét a föld és fönn a menny.

Megint Szaturnusz lesz az úr
az istenek felett,
s a Szerelem nagy fénye gyúl,
kő lesz arany helyett
az oltár s nem csorg rajta vér,
lépcsője szirmoktól fehér.

Hagyjátok abba már! halál,
halál és gyűlölet!
egy szörnyű jóslat száll akár
a felforrt örület.
Nehéz a múlt, halált lehell,
fáradt a föld, pihenjen el!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JOHN KEATS

A PARTHENON SZOBRAIRA

A lelkem fél; az elmúlás nehéz
hivatlan álomként zuhan le rám,
s az égi szenvedés vad hegyfokán
s mélyén is hallom: légy halálra kész, —
mint egy beteg sas, mely az égre néz.

De mégis sírhatok, hogy nincs remény,
nem frissít szél, hogy addig éljek én,
míg rámtekint a nap s az éj enyész.
Az agy föleszmél, vak homálya száll,
s rá benn a szív vad háborgásba kap;
ez itt a fájdalom csodája már,
hogy összeforr: mit vén idő harap,
görög fenség, — tajtékos tengerár,
a nagyság órjás árnya és a nap.

EDUARD MÖRIKE

ÉJFÉL

Megjött az éj, s merengve áll
a hegynek támaszkodva már,
s a nagy idő aranyló mérlege
nem leng. Egyenlő súllyal van tele.

S hetykén duruzsolnak, — a hold kiragyog, —
anyjuknak, az éjnek, a friss patakok
a napról,
az elpihenő mai napról.

Egy ős gyerekdalt döngicsél
a víz, de únja már az éj,
a csengő égi kék, az vonzza őt,
azt kedveli, az illanó időt.

S álmos patakok puha medreiken
tovább duruzsolnak azért szeliden
a napról,
az elpihenő mai napról.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GÉRARD DE NERVAL

FASOR A LUXEMBOURG-KERTBEN

Eltűnt a fürge ifju lány már,
mint egy madár, oly könnyedén:
kezében csillogó virágszál
s új refrén szája szögletén.

Talán e lány szive felelne
szivemre még s már semmi más,
csak rebbenő szeme lehetne
éjem sötétjén villanás.

De nem, — az ifjuságnak vége...
Isten veled, te röpke fény, —
leány és illat, égi béke...
eltűnik, — s visszaint felém!

GÉRARD DE NERVAL

ÁPRILIS

Megjött a szép idő, a porban
fény leng s a ház falára lobban,
az alkony hosszan ég ma már;
s nem zöldel semmi még, a fákon
a nap kis rőt visszfénye táncol,
s az ág sötét fenn és kopár!

Fáraszt e gyors tavasz ma engem,
de új látvány csodája lebben
esős napok varázsakép,
kibomlik majd a tájak csokra,
mint nimfa nedvesen ragyogva,
ha fényes vízből partra lép.

GÉRARD DE NERVAL

ÁBRÁNDOZÁS

Egy dal zsong bennem s nékem többet ér,
akár egész Mozart, Rossini, Weber,
vágyódó, vén ütem, borongva lépdél
s titkos varázsa már csak bennem él.

Ha hallom, lelkem ifjul kétszáz évet,
a trónon Tizenharmadik Lajos,
lankás vidék... az alkony ép megérett,
a domb arany, az ég aranyhabos,

s kővel szegett, nagy téglakastélyt látok,
lábát folyócska mossza álmatag,
körül hatalmas park, húnzó virágok,
s a színes ablakok piroslanak.

S egy ablakban fönn ép egy dáma lebben,
sötét szem, szőke haj lobog felém...
talán egy másik, régvolt életemben
már láttam egyszer — s most emlékszem én!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

CONRAD FERDINAND MEYER

A RÉGI HÍD

Te múltból villanó sugár,
sok századéve állsz te már;
fölötted új híd íve rezg:
ott zeng az út! s te itt pihensz.

Az út itt vén kövek között
piros virágba öltözött
és nedvesen mereng mohád
hullám emelte fátylon át.

Légből szövött ruhát lehell
reád a múlt s ösvényeden,
a szűk uton csak álom jár
élet helyett régóta már.

A visszhangban remeg ma még
egy dal, diák dalolta rég,
s a nyerítés, kúrtharsogás
zaját ringatja még a sás.

Rómának erre vitt az út,
a császár rajtad át vonult,
s hogy Parricídát itt lelé,
a víz tajtékkal szórta bé.

Ha rajtad délről jött levél,
lapján aludt csel és veszély,
zsoldos jött zsákmánnyal tele,
pestis jött s döghalál vele.

Elmúlt! ez mind emlék ma már,
s oly tiszta vagy, mint indaszál,
mely rajtad zölddel fonja át
az ember bűnös lábnyomát.

CONRAD FERDINAND MEYER

ÉJI ÚT

Hajó röpült. Fehér tajtékfodort
vont kétfelé. Pylos partjára tört.
A kormányos borongó ifju volt,
apátlan és vad bánattól gyötört.

Telemachosnak hívták a fiút,
vizsgálgatá az éji láthatárt,
mellette egy — Mentor mezébe bútt —
hatalmas útitárs: Athéne állt.

S a csillag mind kigyúlt, virúlt az éj
és tudta mért . . . a zengő tengeren
így szólt Zeusz leánya: „Jöjj, beszélj,
könyörgj az istenekhez most velem!”

S miként halandó, földi emberek,
kinyúlt az éjben s mondott egy imát,
az ifjuért magát így kérte meg, —
és meghallgatta végül önmagát.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1052 Budapest, Széchenyi fasor 6-8. (Városliget)

Állam- és Egyetemi Könyvtár

1052 Budapest, Széchenyi fasor 6-8. (Városliget)

1052 Budapest, Széchenyi fasor 6-8. (Városliget)

Állam- és Egyetemi Könyvtár

1052 Budapest, Széchenyi fasor 6-8. (Városliget)

Állam- és Egyetemi Könyvtár

1052 Budapest, Széchenyi fasor 6-8. (Városliget)

Állam- és Egyetemi Könyvtár

1052 Budapest, Széchenyi fasor 6-8. (Városliget)

Állam- és Egyetemi Könyvtár

1052 Budapest, Széchenyi fasor 6-8. (Városliget)

MALLARMÉ

SÓHAJ

A lelkem homlokod felé mereng, ahol
ó álmodó leány, egy szeplős ősz honol
s a bolygó égre száll csodálatos szemedből,
akár a mélabús kertből esengenek föl
a tág Azúr felé fehér szökőkutak!
— A lágy Azúr felé, mely tükröket kutat
s bágyadtan bánatát csillantja lent a vízben,
hol hús barázdát váj, míg rőt uszálya zizzen,
a széltől fútt avar s hol minden oly halott,
vonszolja most az ég a sárga nagy napot.

JEAN RICHEPIN

MIÉRT ÖLTÖZNÉL MÁR

Miért öltöznél már ilyen korán ma, drága,
mért rejtenéd virágzó tested már ruhába?
Ne még, ne bujtasd melledet sötétbe hát,
az ing alá; hordd még e hosszú pongyolát!
csipkéi közt mezítlen bőröd villog újra
s akár borzongó szárny repül bő, széles ujja.
Igyunk egy korty tavaszt, gyerünk a kertbe most,
lengő uszályod friss gyeptől lesz harmatos,
virágok közt kutatsz s gyümölcsöt nyujtsz te
nékem,
felfrissül majd szemünk levelek zöld szemében
s hajnalt lélekszünk kint, akárcsak két madár.

Jöjj hát, a szél szerelmes sóhajára vár
s röpködni kezd hajad, hiába fogja háló;
és látod majd a hajnal színeket szivárgó
ködében szőke kontyu kis felhőcske száll.
És fürtjeid között süt majd a napsugár.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

FRANCIS JAMMES

A HÁZ RÓZSÁVAL LENNE ITT TELI

A ház rózsával lenne itt teli s dongó darázzsal.
Vecsernye szólna délután lassúdad kondulással;
a szőlőfürtök áttetsző kövek ilyenkor s lassan
szundítanának benn az árnyékos lugasban.
Ő, hogy szerethetnélek itt. Tiéd e szív, merész
huszonnégy évem, gőgöm és egész
fehér rózsáktól illatos költészetem tiéd;
és mégsem ismerlek, hiába minden hát, nem élsz.
Mert azt tudom, ha élnél, vélem élnél,
velem lennél te itt, velem rejteznél ott a réten,
nevetve csókolnál, fölöttünk szőke méhek,
mellettünk hús patak s a lombok összeérnek.
A napfény hullna csak, hallgatnánk, hogy sziszegne,
mogyorócserje vetne apró árnyékot füledre

s már nem nevetnénk, mert kimondhatatlan volna
szerelmünk és a szánk némán egymásra forrna;
s érezném ajkaid pirossán, mily varázslat!
a rózsát, szőlők jóízét s mérgét a vad darázsnek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

FRANCIS JAMMES

NAGYON KÍVÁNOM

Nagyon kívánom őt most itt e tarka fényben,
dél van, nap reszket az alvó szőlőlugasban
s egy tyúk tojáást tojik a forró porban éppen.
Amott jön majd a lány, hol hintáló kötélén
mosott fehérnemű szárad s zizeg a napban.
Jön s így szól majd nekem: szememben álom úszik.
S szobája várja már, s bódultan megy felé,
s úgy surran bé, ahogy a rétről érkező méh
a hőségtől fehér, mezítlen sejtbe búvik.

FRANCIS JAMMES

SZÍVTAM AGYAGPIPÁM

Szívtam agyagpipám és láttam az igát
megúnt nagy ökröt én, nyálát csorgatva állt,
s bár döfködték farát, mégis tovább szabódott;
s láttam vonulni én csodálatos csoportot,
gyöngécske combu sok bodor juhot riadtan,
közöttük eb tolong s dühöt színlelve vakkan.
A pásztor rákiált: Hozzám! farkas van itt!
s az eb hozzászökell, felugrik, majd lapít,
kaffog, botjába mar s fel és alá szalad
a felhőkkel teli, meleg mennybolt alatt.

FRANCIS JAMMES

MINT EGY LÁRMÁS BOGÁR

Mint egy lármás bogár, kaszálógép szaladgál
a széna közt. Donog s hangjára rekkenő
kábultság terjed szét s mindenre átragad már,
az óra lassan jár, a szőlőfürt se nő.

Nem érdekel ma semmi, hagyjatok. Unalmas,
hogy folyton Nietzschéről s az Életről fecsegnek,
s hogy vakbélgyulladás volt ennek meg ennek.

Az ökrök szarvai szilajon fénylenek
s az érett búza közt kéknyelvű láng lebeg.

A kert rózsáiból félelmes illat árad,
s mint perzselő homok, a szirmuk oly kiszáradt.

S a kis diákleány, ki tikkadtan tanult, —
elszunnyadt s atlasza a forró földre hullt.

FRANCIS JAMMES

A MUNKA NAGY CSUPÁN

A munka nagy csupán s aki munkálkodik:
ki tejjel fej teli üres sajtárokat,
ki szűrós és kemény kalász közt válogat,
ki barmokat legeltet az égerfák alatt,
ki gyantát gyűjt az erdőn, vagy száraz gallyakat,
ki fűzfák vesszejét kosárnak fonja meg,
ki vén cipőt javít, fölötte elmereng,
és félhomályban él, egy vén fogatlan kandur
s alvó rigó között s körötte sok gyerek dúl;
ki sző s míg a vetélő csak csattog végtelen,
a kertben tücskök zengnek éjfélig éberen;
ki kenyeret dagaszt, aki bort szüretel,
ki fokhagymát nevel, káposztát ültet el,
s langyos tojásokért földig hajolgat.

RAINER MARIA RILKE

ÁLDOZAT

Ó, mióta ismerlek, hogy árad
testem s benne hogy virúl a csont;
frissebb lettem, járásom sudárabb,
mert te vársz ma rám: ki vagy te, mondd?

Nézd, hogy újulok, mindent feledtem,
mint levél lehullt, mi régi volt.
S csillagként ragyog fel majd felettem
a mosoly, mely rajtad bujdokolt.

S mindaz, gyermekéveim ködébül,
mely mint víz ragyog s még névtelen,
rólad kap nevet, az oltár épül,
rajta izzó hajzatod sötétül
s melled fénylik, mint az értelem.

RAINER MARIA RILKE

AZ IDEGEN

Nem törődött már a többiekkel,
nem felelt, fáradtan állt csak ott
s újra elment; mindent elhagyott.
Éji út s ha úton kél a reggel:

néki nászi éjnél többet ér.
Átélt már olyant, mikor a mély
égből szinte szúrt ezernyi csillag
s rejlő láthatárok mind kinyíltak
s mint egy harc, úgy hullámozott az éj;

és olyant, mikor a hold kibukkan
hirtelen zsákmányolt kis falukkal
s mikor ápolt parkok mélyén ódon

kúriát emelt elé az éjjel,
mintha egyszer lakta volna régen,

félrehajtott fővel állt az úton,
majd továbbment, mert jól tudta, sok
útja van még, úzi már a lélek,
hívják új hidak, utak, vidékek
s távol, túlzott hírű városok.

S mind elhagyni, mindent, mindig, újra
s vágytalan, csak úgy, seholsem élván,
hagyni hírt és birtokot.

Mégis, piacokon, város szélén,
egy-egy kút sikosra járt kövénél
úgy érezte, hogy övé az ott.

Országos Széchényi Könyvtár

RAINER MARIA RILKE

A FIÚ

Olyan szeretnék lenni mint azok,
kik vad lovakkal szállnak át az éjen,
fáklyákkal s hajzatuk szél fujja széjjel,
a vad-vad vágtatás sodorta szél.
Elől én állanék, mint csónak orrán,
nagy lennék s összegöngyölt mint egy zászló, —
és sötét. De fejemen parázsló
aranysisak. S némán mögöttem áll
tíz férfi majd sötéten s jelre vár,
és rajtuk is oly nyugtalan sisak,
mely fénylik olykor s olykor régi, vak.
És mellém dobban egy, ajkán a kürt
villan, rikolt s térséget fú elénk,
fekete, vak magányt fuvall körénk

s mi gyors álmoként dűljük át az űrt:
mögöttünk minden ház féltérdre hull,
nekivágunk a megdőlt utcasornak,
egy tér elugrik: megfogjuk vadul,
és ménjeink mint eső úgy suhognak,

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ADOLF MESCHENDÖRFER

ERDÉLYI ELÉGIA

Másképen zeng a kút itt, másként fut az idő,
a csodálkozó fiú korán borzongva nő.
Apáknak csontja porlik a kriptafal mögött,
egyre csak hullnak az órák, hulló kövek fölött.
Kapun a címert látod-é? Elfonnyadt rég a kéz.
Népek jöttek és mentek, nevük semmibe vész.
De holtak felett arat az istenadta nép,
s míg szőlőhegyére tart, közben sírokra lép.
Más a március íze, a széna szaga más,
másképen cseng a szív szava s a hűségvallomás.
Vörös hold, számos éjen egyetlen hű barát,
megsápasztja az ifjak naptúzta homlokát,

belengi, mint a nagy halál barangoló szaga,
mint zöldes alkonyatban a tölgyfa bölcs szava.
Érces ragyogással futnak az évek elő,
szeptember érkezik már. A fürtöt érlelő.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GUILLAUME APOLLINAIRE

ÉGÖV

Végül is únod e régi világot csupa rom

Ó pásztorlány Eiffel torony a hidak nyája béget
e hajnalon

Görög és római ókorban éltél s ebből elég ma
néked

A gépkocsik is ódonak zörögve futnak itt elébed
Csupán a vallás az maradt csak máig új s el nem
avúl soha

S oly egyszerű akár a repülők terén a gépek
csarnoka

Európában csak te nem vagy antik ó kereszténység s hiába

A legmodernebb európai te vagy X Pius pápa
S téged akit az ablakok figyelnek visszatart a
szégyen hogy bemenj

Ma reggel egy templomba csöndesen s ott gyónni
térdepelj

Katalógust prospektust olvasol s plakátokat mind
hangosan dalolnak itt

Imé a költészet ma reggel és prózának vedd az
árusok hírlapjait

És itt a sok füzet mind bűnügyi kalanddal van
teli 25 centimes-ért

Nagy emberek arcképe bong s ezer cím döngicsél
Egy szép utcát láttam ép ma reggel de nevét már
elfeledtem én

Új volt a fényben fényes és kürtként harsant felém
Igazgatók a munkások sora s a sok szép gyors-
és gépirólány

Hétfő reggeltől szombat estig négyszer is naponta
erre jár

Háromszor bűg fel reggel itt a vad szirénahang
Déltájban meg csaholni kezd egy megdühödött harang
A sok sok hirdetmény a tarka táblák és egy foltos
Vad cégér a falon papagájmódra jajgat és rikoltoz
Oly bájos utca ez műhely van benne s gyár is
A Rue Aumont-Thiéville és az Avenue des Ternes
között ringatja rejti Páris

Imé az ifjú utca és te nem vagy más csak egy
fiúcska még
Anyád öltöztet és ruhád fehér és égi kék
Nagyon jámbor vagy és legrégibb pajtásod René
Dalize is már imákat áhít
S nem vágytok mást csupán a Szentegyház csodáit
Kilenc óra a gáz tompítva kéken ég a hálótermen
át kisurrantok ti ketten
És a kollégium kis templomában térdepeltek
hajnalig meredten
Míg az imádandó ametiszt mélység forog tündökölve
Krisztus dicsfénye az s forog lobogva mindörökre
Liliom ő lelkünkben ápolt hófehér
És rőthaju fáklya melyet nem fojthat el a szél
Ez a fájdalmas szűz hamvaspiros és sápatag fia
Ez a csodás imákat bőven termő égi fa
Ez az öröklét és a becsület kettős bitója itt
Ez a hatágu csillag égi sápadt
Ez az Isten ki meghal pénteken s feltámad majd
vasárnap
Ez a Krisztus ki égbe száll ahogy pilóta még soha
A világ magassági versenyének ő a bajnoka
Örök pupilla Krisztus
A századok húsz pillantása érti örzi már
S madárrá változik e század és akárcsak Jézus
égre száll
Az ördöghad fejét fölkapva most a bugyrokából
utána bámul

S azt mondja hogy Simon mágust majmolja
Júdeából
Ha széllel száll kiáltják szélhámos semmi más
S a fényes lebbenő körül tündéri surrogás
Thianai Apollonius Ikárus Énok Éliás
Lebegnek ott az első gép körül s mind csupa
csillogás
El-elszakadnak tőle néha hogy szabadon szálljanak
kiket röpit az Oltáriszentség
A papok akik szállnak már örökké hogy a szent
ostyát emeljék
A repülőgép végül is anélkül hogy bevonná
szárnyait leszáll
És akkor megtelik az ég egy fecskeraj jön millió
madár
Suhogva száll a sok bagoly holló és sólyom s íme
ringó
Csapat jön Afrikából marabu ibisz és flamingó
S a költők és mesélők ünnepelte Roc-madár is
erre szárnyal
Leszáll karmában Ádám nagy fejével az első
koponyával
A láthatár szélén a sas kiáltozik rí
S Amerikából jó a sok kicsiny kolibri
Kínából pihik jöttek ép most karcsu mind s
törékeny
Egy szárnyuk van csak s párosan röpülnek fenn
az égen

És itt a jó galamb szeplőtlen lélek hófehér
Akit a lantmadár s nagypettyü pávahad kísér
A főnix ez a máglya mely saját magát szüli és
ujra támad

Tűzforró hamujával most egy percre elborítja itt
a tájat

A szép szirének is otthagyják már a vad tenger-
szorost

És mind a hárman erre szállnak csábosan dalolva
most

S a főnix a sasok s a kínai pihimadárraj
Pajtáskodnak ott fönn mindannyian a szálló gép-
madárral

Most Párisban jársz s magánosan lépdelsz a vad
tömegben

Az autóbuszok csordája görg eléd s bőg egyre
vésszebben

És elszorítja torkod a csodás szerelmet féltő félelem
Mintha többé már soha nem szeretne senkisem
Ha a régmúlt időkben élsz már szerzetes vagy s
őríz egy kolostor

S ti mind pirúltok hogyha egy imát rebegtek s
féltek a gonosztól

Kigúnyolod magad s a nevetésed mint Pokol tüze
úgy pattog szerte itt

E nevetés szikrái csillantják fel életed tavát s
mélységeit

Bizony homályos múzeumban függő kép ez
S hogy közelebbről megnézd néha odalépdelsz

Párisban jársz ma és az asszonyok hada csapzott
a vértől ó ne is emlékezz
Így történt míg a szépség ép lealkonyult és
elfeledni ezt is ép elég lesz

Dicsfényes lángoló kövekbe fagyva szép
Miasszonyunk rámnézett Chartres-ban
S Szent Szíved vére fönn a Montmartre-on elöntött
míg a hajlékodban álltam
A boldogító szókra vágyom én s beteg vagyok
már régen
Egy szerelemtől szenvedek s szégyenlem gyön-
geségem
És fogvatart a kép álmatlan élsz miatta s folytonos
settengő félelemben
Kísér e kép de néha mégis messze lebben

Most forró parton ülsz előtted a Földközi-tenger
Egész évben virágzó citromfák árnyéka rejt el
Barátaiddal kószálsz alattad leng a bárka
Egyik Mentonba tér haza egy majd Nizzába s kettő
Turbiába
Irtózva nézzük látszanak a víz poliptól nyüzsgő
mélyei

S halak úszkálnak lágy moszat között a Megváltó
jelképei

Kis fogadó kertjében üldögélsz most Prága mellett
Egy rózsaszál az asztalon úgy érzed rólad minden
bú lepergett

S míg félig készen hever itt előtted amit írsz a
próza

Csak nézed egy kicsiny bogárt hogy altat ép
szívén a rózsza

Döbbenten látod Szent Vid ó agátjain az arcod
pontos mását

Sosem felejtetd már e nap halálos mély szomorú-
ságát

Lázárhoz vagy hasonló itt kit meggyötört a nap
A nagy zsidónegyed órái mind ellenkező irányba
forganak

S hátrálsz te is az életedbe vissza lassan s andalogva
Fülelsz a mély kocsmák ölen zengő cseh dallamokra
Ha mégis ép fölfelé a Hradzsín útjain s az alkonyat
kilobban

Imé Marseille-ban vagy körötted zöld görögdinnyék
halomban

Imé Coblenzban vagy az Őriáshoz címzett szálló-
dában

Imé Rómában ülsz fölötted egy japáni naspolyafa
ága

Imé most Amsterdamban vagy egy lánnyal akit
szépnek látsz pedig szegényke csúnya
Egy leydeni diákkal kell majd összeházasodnia s
előre únja
Latinul bérelnek szobákat ott Cubicula locanda
Már három napja éltem ott mikor Goudába mentem
én emlékszem három napra

Párisban állsz a vizsgálóbíró előtt
Letartóztatnak s elvezetnek ím mint egy gonosz-
tevőt
Oly sokfelé utaztál fájdalom s öröm kísért falukon
városokon át
Mielőtt észrevetted volna vad korod s a rettentő
hazugságok sorát
Húsz és harminc éves korodban szerelemtől szen-
vedtél ziláltnan
Úgy éltem mint egy eszelős időmet elprédáltam
Nem merek jobbkezemre nézni már és minden
pillanatban csak zokognék
Teérted és miattam kit szeretsz és mindazért mi
rémit s bennem hánytorog még

E megriadt kivándorlókat nézed itt szemükből
könny pereg
Istenben bíznak ők s imát motyognak míg az
asszonyok mellét szopják az éhes kisdedek
Nehéz szaguk betölti a Gare Saint-Lazare nagy
várótermeit
Mint a háromkirályok bíznak csillagukban s min-
denük e hit
Remélik hogy sok pénzt keresnek majd ó kába
terv Argentínában
S vagyonnal térnek majd haza a vágyott óhazába
Vörös dunnát vonszol magával egy család ahogy
ti is vizitek szívetek
E dunna éppen oly valószínűtlen mint az álmaink
S a bús kivándorlók közül néhányan végül itt
maradnak
A Rue des Rosiers vagy a Rue des Écouffes szűk
odvain szerényen megtapadnak
És gyakran látom este őket levegőznek kint
a házak mellett
Mint a sakktáblák bábuai csak néha lépnek egyet-
egyet
Sok köztük a zsidó az asszonyok parókát hordanak
Kis boltok nyirkos mélyén ülnek vérszegényen s
hallgatag

Megállsz egy alja bár előtt egy pult előtt mit
síkos lé mocsok véd

A szerencsétlenek között megiszol két sous-ért
egy gyatra kávét
Egy vendéglőben nézel este szét
E nők nem rosszak itt de mindegyiknek súlyos
gond a lét
Igy hát mind még a legcsúnyább is gyötri kedvesét
Egy rendőr lánya ő a messzi Jersey-ből

Kezén amit nem láttam még sosem kérges repedt
a bőr
Hasán a forradás oly végtelen nagy száanalomra
indít

Most egy borzalmasan mosolygó lányhoz hajlok s
megalázom szájamat

Országos Széchényi Könyvtár

Egyedül vagy közelg a reggel
A tejesek kannája kondul már az utcán

Az éjjel búcsút int akár egy szép Metíva
Ez Ferdine a hamis vagy tán Lea ki néz utánad
ríva

És úgy iszod akár az életed e lángoló szesz te
Akár a pálinkát iszod az életed te

Gyalog akarsz ma hazatérni mégy Auteuil felé
Hogy végül is aludni térj oceániai s guineai bál-
ványaid közé

Egy másik hit s másféle forma Krisztusai ők
Alacsonyrendü Krisztusok homályos hitre térítők

Ég veled Ég veled

Véresnyaku nap

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GUILLAUME APOLLINAIRE

DÉLEN

Zenit

Zengő panasz

Sugár remeg a kerten

Ahol a nagy varangy azúr hangon mereng

A szenvedélyes csönd ünője fut ijedten

S egy sebzett szívü kis csalogány füttye leng

Csókkalal illetett tested szép rózsabokrán

A gránátalmaán hintáznak szíveink

S hogy nézzük ép kihajt egy ág szirom pereg rám

S a gyöngö szélben már az út felé kering

Envenenat de Guillaume
nagyprób s.

GUILLAUME APOLLINAIRE

AZ ÉJI SZÉL

Ő nyögnek a fenyők és csúcsuk összeér
S közöttük fönn jajong a mérges déli szél
S a zúgó éjen át vadúl kacagva kóbor
Tündérraj harsonáz a szomszédos folyóból
Attis Attis Attis egyetlen s tiszta báj
Téged csúfolnak ők nevedtől zeng a táj
mert fáid egyikét gót szélvész dönti ép le
Mint antik had riadt erdő fut új vidékre
S hogy fordul ó fenyők lándzsái hajlanak
Sötétbehullt faluk töprengnek hallgatag
Mint szűzek aggok és költők s akár a szikla
Oly némák bárki jó s hallgatnak hogyha vad
Keselyű csap le majd alvó galambjaikra

GUILLAUME APOLLINAIRE

KÖTÉLTÁNCOSOK

Kertek alatt a síkon át
Templomtalan faluk porát
Fölverve rokkant csárdák mellett
Komédiások menetelnek

Elől a gyermekek sora
A többi mélán lép tova
A távoli gyümölcsfa retteg
Előre már ha integetnek

Cókmókjuk szögletes s kerek
Dobok aranyló kerek
Bölcs állat a majom s a medve
Garast koldulgat lépegetve

GUILLAUME APOLLINAIRE

AZ UTAS

Nyissátok ki az ajtót sírva zörgetek

Az élet változó akár Euriposz

Egy vastag fellegrajt figyeltél ép alászállt
Jövendő lázálmok felé egy elhagyott hajóval
És mind e sok panaszra e bűnbánatra mind

Emlékszel-é

Hullámok felcsapó halak a tengerszint virágai
Egy éj ez volt a tenger
S beléömöltek mind a nagy folyók

Ő emlékszem én emlékszem arra még

Szomorú fogadóban szálltam meg egyszer este
Luxemburghoz közel
A terem mélyén egy Krisztus függött szinte szállt
a test
Az egyik férfinak menyétje volt
A másik sündisznót szorongatott
Kártyát keverték
S te elfeledtél akkor engemet

Emlékszel-é a pályaudvarokra hosszú árvaházak
Átkeltünk városok során naphosszat mind forogtak
S kiokádták éjjel a nappalok tüzét
Ő matrózok szomorú asszonyok s ti társaim
Emlékezzetek reá

Két matróz együtt élt és együtt tékozolt
Hogy egyetértsenek nem kellett sok beszéd
S kidőlt az ifjabb és egyszerre vége volt

Ő drága társaim
Villamos csengők a pályaudvaron marokszedő
leányok éneke
Egy mészáros szánkója utcák töméntelen sora
Hidakon átkelő lovasság alkoholtól ölmos éjszakák
A városok én láttam őket úgy éltek mint az
eszelősek

A határookra s a tájak panaszos nyájaira emlék-
szel-é

A ciprusokra rásütött a felkelő hold
Egy epedő és folyton izgatott madár
Fütyölt az éjben s őszbehajlott már a nyár
Zúgott egy nagy folyó örvényes és sötét volt

De míg a pillantások mind mind halni készen
A sziszegő föveny felé gurultak ott
Az elhagyott fenyéres part csak hallgatott
S szemközt a hegy fala világos lett egészen

S lélek se moccan akkor ott és nesztelen
A hegy felé lélekző árnyak lépegettek
Felénkfordultak és rémülten ránkmeredtek
S megmozdult hirtelen lándzsájuk árnya fenn

A hegy függőleges falán a testes árnyak
Fölálltak néha majd guggoltak csüggeteg
Szakálluk volt és sírtak mint az emberek
S a megvilágított hegyen csúszkálva jártak

Kit ismersz fel e régi megkopott fényképeken
Emlékszel-e a napra még mikor egy méh a tűzbe
hullt

Ép akkor búcsuzott a nyár emlékszel-e

Két matróz együtt élt és együtt tékozolt
A vénebb vas nyakán vasláncot hordozott
S a fiatal varkocsba fonta szőke nagy haját

Nyissátok ki az ajtót sírva zörgetek

Az élet változó akár Euriposz

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A MEGSEBZETT GALAMB ÉS A SZÖKŐKÚT

Látom megkínzott arcot
 MAREYE MARIE
 ANETTE LORIE
 MIA s te szőke YETTE
 hol vagytok
 ó ifju jaj
 DE lányok
 itt e
 jajgató
 szökőkút mellett
 ez a galamb is ríva repked

Ó a felé szökellő emlé? Hol van Raynal Billy Dalize
 A sok barát aki még nem vég? Hol van a régi méla íz
 Velem volt harcol messzi már Szájamban zsongása andalító
 S a vízből haldokló sugar? Nevek zsongása andalító
 Álmos szemük pillant? Hol van most Cremenitz merre jár
 Hol van Braque s Max Jacob? Mindannyian holtak talán
 S Derain a hajnalszín szemé? Emlékkel telt meg im a lelken
 Sír szökőkút is felettem

HARCOLNI MENTEK ÖK MINDEN HLÁBA S MOST FÖNN CSATÁZNAK ÉSTADON
 Az új lehall? vérző tenger
 Leander burjánzik vadon a kertekben körül harcok virága

GUILLAUME APOLLINAIRE

SAINT-MERRY MUZSIKUSA

Végre köszönthetek hát lényeket akiket nem
ismerek

Előttem mennek el s ott távol összegyűlnek
S míg mindaz ismeretlen amit belőlük látok én
Reményük épen oly erős akárcsak az enyém

Nem ezt a világot éneklek én s a többi csillagot
sem

Éneklek mindazt ami még történhetik velem túl
e világon és a csillagokon túl

A bolyongás örömét éneklek s hogy belehalok
annak gyönyörét

1913 május hó 21

Holtak révése és harapós ragyogás
Sok milliónyi légy keringett ép a fényben
Mikor egy ember szeme sem volt orra sem füle
sem

Elhagyta a Sebasto-t s a rue Aubry-Le-Boucher-ra
tért

Fiatalkorú férfi volt s eperszínű az arca
Ember ó! Ariane

Furolán játszott s a zene irányította lépteit
A rue Saint-Martin sarkánál megállt
Játszva a dalt amit énekelek s amit én költöttem
egyszer

A járkáló asszonyok megálltak mellette
Jöttek felé mindenfelől
Amikor hirtelen Saint-Merry harangjai elkezdtek
zengeni

A muzsikuskor abbahagyta játékát s ivott
A rue Simon-Le-Franc sarkán a kútnál
Majd Saint-Merry hallgatott
És újakezdte dallamát az ismeretlen
S a rue de la Verrerie felé amerről jött most
visszalépkedett

Az asszonyraj követte hogy befordult
Kijöttek a kapu alól
Jöttek a keresztutcákon át bolond szemekkel
S a dallamos csábító felé röpködött kezük

Felé ki játszva énekét csak ment közömbösen
Felé ki rettentően lépkedett

Majd máshol

Hány órákor indul Párisba egy vonat

E pillanatban

Szerencsédiót potyogtattak Molukkán a galambok

S ugyancsak ekkor

Mit csináltál a szobrásszal bomai misszió

Máshol

A nő megy át egy hídon mely Bonn-t Beul-lel

köti össze s Pützchen irányában eltűnik

És ép e pillanatban

A polgármesterbe szerelmes egy leány

S egy másik negyedben

Versenyezz hát költő az illatszerárusok címkéivel

Ti sem mutattatok meg végül is sokat az emberből
ó nevetők

Nyomorukból mindeddig egy kevéske zsírt ha
nyertek talán

De mi akik beléhalunk már abba hogy egymástól
távol élünk

Kinyujtjuk karjainkat és e síneken gördül felénk
az áruval rakott hosszú vonat

Mellettem ültél a bérkocsi mélyén és sírdogáltál
És íme most
Hozzám hasonlítász hozzám hasonlítász boldogta-
lanúl
Úgy hasonlítunk egymásra mint a múlt évszázad
építészetének
Tornyokhoz hasonló magas kéményei

Magasabban járunk mi most s nem érintjük a
földet se már

S amíg köröttünk a világ forgott és változott
A Verrerie-n az asszonyok vonultak előttük a bol-
dog legény
S menetük hosszú volt akár egy nap ha nincs
kenyér

Kiséret ó kíséret
Mikor Vincennesbe ment az udvar még nyaranta
Mikor követ jött Páris akkor volt ilyen
Mikor Suger soványan loholt a Szajnapartra
Mikor a zendülés elült Saint-Merryben

Kiséret ó kíséret
Az asszonyraj még egyre nőtt s kiáradt
Már a szomszédos sikátorokra is
És akár a pontosan kilőtt golyók suhognak
A cél felé követték a zenészt

Ó! Ariane és te Paquette és te Amine
És te Mia és te Simone és te Mavise
És te Colette s te legszebb Geneviève
Büszke tartással és mégis remegve mentek
A pásztorének dallamára
Lépegettek gyorsan s könnyedén
A dalra mely üres fülükbe zengett

Az ismeretlen egy eladó ház előtt megállt egy
pillanatra

Öreg és elhagyott lak
Betörve mind az ablak
Tizenhatodik század szülte ház
Az udvarán teherkocsik aludtak
Imé a hely hová a muzsikus betért
S zenéje már-már messziről s oly vágyakozva
szállt

Országos Széchényi Könyvtár

Az asszonyok a puszta házba is követték
Torlódva mint a nyáj tódultak mind utána
Mindannyian mindannyian nem néztek hátra sem
Nem sajnálták mit épen abbahagytak
Sem azt ami mögöttük elmaradt
A napot s az életet s amit magukban hordtak
azt sem
S a rue de la Verrerie-n már egy lélek sem maradt
Csupáncsak én magam s Saint-Merryből a pap

Beléptünk mind a ketten ámde benn

A régi házban nem volt senkisé

Imé az este

Az angelusz szólal meg most Saint-Merryben

Kiséret ó kíséret

Ilyenkor tért meg a király Vincennesből hajdanán

És jött a sapkakészítők egyik csapatja

És jöttek a banánkereskedők

És jött a csendőrség az út két oldalán

Ó éj

Epedő asszonytekintetek vonuló nyája

Ó éj

Fájdalmam s vágyam ó te mindhiába bátor

Fuvola hangja száll s elfoszlik arra távol

Országos Széchényi Könyvtár

GUILLAUME APOLLINAIRE

KIKERICSEK

Most mérget hajt a rét s virágzik késő őszig
legelget a tehén
s lassan megmérgeződik
kikericsek virítnak kékek és lilák
álmos szemed olyan mint itt ez a virág
mint szirmuk fodra kéklő s kék akár ez ősz itt
s szemedtől életem lassan megmérgeződik

Egy falka kisdíák a rétre fut s rivall
lebernyegük röpül és zeng a harmonikadal
letépik a virágot mely anya s leány is
és színe mint szemhéjadé s oly félve rebben már is
mint rebben a virág ha szélben térdepel

A csordás csöndesen halk hangon énekel
míg bőg a sok tehén s elhagyja gőzölögve
e halnikészülő nagy rétet mindörökre

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GUILLAUME APOLLINAIRE

MADÁR DALOL

Madár dalol itt valahol
én azt hiszem hogy a te lelked
virraszt közöttünk ránkhajol
s tépett bakáknak énekelget

Hallgasd csak oly szeliden bűg
nem is tudom hogy melyik ágon
teli dalával minden út
bármerre járok e világon

S mit is mondhatnék lélek ez
de dallá lett s dalol a fáról
s a szívből égi rózsa lesz
mit is mondhatnék e madárról

Bakáknak ő a szerelem
az én szerelmem mint a rózsa
oly szép leány és csak nekem
dalol a kék madár ma róla

Ő kék madár oly kék vagy mint
égi szerelmem szíve bájos
gyöngy éneked kezd el megint
a távol kattogó halálos

gépfegyvereknek is ne félj
talán csak csillag hull sziszegve
az éjre nap jó napra éj
kék szerelem hajlik szivemre

GEORG TRAKL

GYEREKKOR

Fürtösre ért a bodza; kék barlangja homályán
aludt a gyerekkor. A túnt ösvényen,
ahol rőten suttog a vad fű,
most tünődik az ág. A lombsusogás

úgy harsog, mint a kék patak árja a sziklán.
Szelíd a rigó szava. Hallgatagon
megy a pásztor az őszi dombról guruló nap után.

Egy kék pillanat már csak a lélek.
Félénk vad bukkan elő a fák közül és
távol alusznak a régi harangok és a sötét tanyák.

Most hívőbben ismered a homályos évek titkát,
a magános őszt, szobák hűvössét;
és az angyali kéken lábnyomok fénylenek át.

Csöndesen zörren egy tárt ablak; könnyekig
meghat az omladozó temető, ha látod a dombon,
legendák érintik szived; de néha felderül a lélek,
hogya régi emberekre és sötétarany tavaszokra
gondol.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GEORG TRAKL

MAGÁNOS ŐSZ

Homályos ősz jön, telt s gyümölccsel édes,
a nyári nap halódó fénye sárga.

A széthasadt ködből még tiszta kék les;
madár ha száll, akár mesékben szállna.

Hordókra vár a bor s a csönd a széles
pincék homályán megdermedve áll ma.

Amott a puszta dombon egy kereszt ül;
rozsdás erdőn bolyong a nyáj fehéren.

Egy felleg híz a tó tükrén keresztül;
a földműves pihenni tér be épen.

Az este kékes szárnya halkan pendül
a száraz zsuptetőn s az árokszélen.

Most csillag fészkel már az álmos pillán;
hüvös szobákban csendes béke hallgat,
a szeretők szelíd szeméből immár
halk angyal lép elő, a szárnya lankadt.
És zúg a nád; kísértet hangja sír rám,
csupasz fűzekről, hallom, hull a harmat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VALÉRY LARBAUD

MÚZSÁM

Európát énekelem én, vasútjait s színházait,
Városai fekvését, de mégis
Egy új világ prédáit hordom verseimben:
Vad színekre festett, pompázó pajzsokat bőrből,
Vörös leányokat, illatos fából faragott csónakokat,
papagájt,
Zölddel és késsel és sárgával tollazott, nagy
nyíllakat,
Nyakláncokat tiszta aranyból, furcsa gyümölcsöt
és faragott íjakat
S mindazt, amit Barcelonába hozott Kolumbusz.

Verseim, ti vagytok az erő! ó, arany verseim,
Ti vagytok a növényzet sistergő növése és a vad
déliszaki állatok lendülete,

A szülőföldi hegyek méltósága ti vagytok,
S bölények szarva és keselyűk szárnya is!
Kreol hölgy a múzsám, ki dalra izgat engem,
Vagy tüzes fogolynő, kit lovagja átdob
Paripája farán s nyergéhez kötve elragad,
Finom kelmék, arany edények s szőnyegek
összevisszasága,
S a zsákmányod legyőzött ó, pampák fia te!

Barátaim fölismerik a hangomat és az ebédutáni
Bizalmas csengést verseimben.
(Elég a kellő helyeken megnyomni a hangsúlyt!)

A ritmus kemény törvényei szerint cselekszem,
Magam sem értem bár, de kényszerítenek.
Ó, Diána, Apolló, szilaj s idegbajos nagy istenek,
Ti beszéltek-e bennem, vagy nem más
Ez a kényszer, csupán képzelődés, valami
Csak magamból, — talán csak gyomrom
mormogása?

VALÉRY LARBAUD:

ÓDA

Add hatalmas zúgásod nekem, hatalmasan
szelíd lejtésedet,

Éji siklásod a kivilágított Európán át,

Ó luxusvonat! s a szorongató zenét,

Mely bőrrel és aranyverettel ékes folyo-
sód hosszán átzizeg.

Míg a súlyos rézkilincsű, sok fényezett
ajtó mögött

Alusznak benn a milliomosok.

Folyosóidat járom dudolva végig,

Követem futásod Bécs és Budapest felé,

S százezer hangodhoz vegyítem hangomat,

Ó Harmonika-Zug!

Az Északi-Expressz egyik fülkéjében éreztem
én először

Az élet minden édességét Wirballen és
Pskow között.

Nagy réteken siklottunk akkor át, ahol a
dombokhoz hasonló,

Hatalmas fák tövében üldögélő pásztorok
Subája nyers és mocskos birkabőr...

(Nyolc óra volt, egy őszi reggel s az ibolyakék-
szemű

Szép énekesnő énekelt a szomszédos fülké-
ben ép.)

S ti nagy, csillámló ablakok, tirajtatok
keresztül láttam elvonulni Szibériát és
Szamnum hegységeit,

A langy esőben ázó Márvány-tengert s a
zordon és virágtalan Kasztíliát!

Add nekem ó Orient-Expressz, Sud-Brenner-
Bahn, add nekem

Csodálatosan tompa mormogásod és
Rezgő, sikongó hangjaid;

Add nekem símán futó, karcsú és
magas

Mozdonyaid könnyű és egyenletes lélekzetét,
A gyorsvonatok mozdonyáét, mikor

Oly könnyedén szalad négy sárga,
ringató, aranybetűs kocsi előtt
Szerbia magános hegységei közt
És távolabb, a rózsákkal teli Bulgá-
rián keresztül...

Ó! ez a bűgő mormogás, e mozgás kell
a verseimbe nékem,
Hogy elmondja majd helyettem
Elmondhatatlan életem, gyermeki
Életem, mely tudni semmit sem akar s
csupán
Sejtelmes dolgokat remél örökké.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HENRY DE MONTHERLANT

KÖLTEMÉNY

Homályos édességgel telve te, s erőmtől elzsib-
badtan én,

aludtunk ketten együtt csöndesen, mint két
kigyó egy fakéreg rejtekén;

aludt a lelkem véled és szeretett téged szótalán.

S te, kicsinyke te, aki a nagy föld minden apró
dolgának barátja vagy, te mindent bámuló,

és én, ki hogyha oly magasra hágtam is, hogy
lábamnál felhő szaladt,

s még akkor is fogolyként néztem szerteszét és
följebb vágytam én, hol minden villogó:

mi összesímultunk, akár a nagy folyó s a part,

mi összesímultunk, akár a hattyu és a tó.

S imé, most nemcsak én, ihatnak mások is

e drága fejből húsító italt,
más férfiak hajolnak majd reád,
s lehelletük száll alvó testeden, mint éji szél
elalvó tájakon keresztül;
más férfiak szeretnek majd s fölötted átkozott
arcok lebegnek át...
De mindörökre mozdulatlanul maradsz te mégis
két karomban és emléked meg se rezdül.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JEAN COCTEAU

HA NAPBA NÉZEK ÉN

Ha napba nézek én, szemem se rebben,
míg te pillogatsz.
Ez az egy játszma kettőnk közt, amelyben
még alulmaradsz.

S ha majd pokolra szállunk mind a ketten, —
hogyha van pokol,
más forró tengerár dobálgat engem,
s téged más bugyor.

De lelsz a holtak térein helyettem
társat is talán...
Ne hagyj el, éljünk együtt még mi ketten,
egymás oldalán.

JEAN COCTEAU

AZ ÁLOM ELKERÜL

Az álom elkerül, ha alvó arcod éjjel
a nyakamon pihen;
mert leskel a halál s talán ilyenkor ér el
s elaltat hirtelen.

Én meghalok s te élsz; e gond, ez ver fel engem!
Van szörnyűbb félelem?
Egy nap nem hallom majd a szívedet s nem lebben
lélekzeted velem.

E félénk nagy madár, ki most az álomé lett
majd fészkéből kikel?
A fészekből, ahol testünk két fejfel ébred
s négy lábbal nyúlik el?

Örökké tarthat-é ily boldogság, vagy egyszer,
egy reggel megszakad?

Az útam építő védangyal nékem ezzel
könnyíti sorsomat.

Könnyü e szinte már testemből nőtt nehéz fej
s mindig is könnyü volt,
megbúvik mellemen, vak, néma s nem riad fel,
pedig kakas rikolt.

Most más világban él e fej, hol más a törvény
és más az értelem,
fogózik álmai sötét vizébe dőlvén,
távol s mégis velem.

Ó! csak hallhatnám én szuszogni minden éjen,
míg szád is álmodik,
a finom fujtatót melled kis műhelyében,
egész halálomig.

UTÓSZÓ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Mikor Orpheus megpendítette lantját s énekelve útnak indult, madarak szálltak fölötte, a vizekben halak úsztak felé, bokrok guggoltak köré, fák balagtak, sziklák cammogtak utána, a vadállatok előbújtak oduikból s a hegyek és a völgyek nimfái könnyezni kezdtek.

A költők többé-kevésbbé Orpheusok ma is s a madarak, halak, bokrok, fák, sziklák s vadállatok ma is követik őket, a nimfák szívét ma is meghatja énekük. De ezek az Orpheusok nem egy nyelven énekelnek, s az elbűvölt menetben most ott vonul gyakran a többi költő is, a mindenféle nyelvet értő állatokkal, fákkal, sziklákkal s nimfákkal versenyt fülelve, érteni akarják az énekes nyelvét, mely más, mint az övék. S nemcsak érteni akarják, a hallott dallamra énekelni szeretnék a csábító szöveget is a maguk nyelvén. És előfordul, hogy a fa elfárad, gyökeret ereszt újra, a szikla elúnja a cammogást, ledől egy testvéri hegy tövében, a nim-

fák táncba fognak, de a költő fáradhatatlanul fülelve és jegyezve követi a másik énekest, — esetleg évekig. „Dallama már a fülembbe motoz, szavait keresem még,” — mondja Vergilius eclogájában Lycidas. Valahogy így történik ilyenkor is. Aztán egyszerre megleli a szavakat a költő, leül az útfélre és írni kezd. S mikor leírta a szavakat, már el is feledi gyakran az idegen éneket, az új, az anyanyelvén szóló vers elnyomja a régit. Fölszabadult a varázslat alól. A maga útján megy tovább, az ének az övé már.

A műfordítás mindig csoda egy kicsit, csoda, ami meg es i k a költővel, s ugyanakkor munka is, fárasztó és nehéz, épp nehézségében vonzó. Hordja, dajkálja magában az idegen verset, ha bá j k ö r é b e l é p s elképzelhetetlen, reménytelen, hogy magyarul szólaljon meg egyszer. Elképzelhetetlen és reménytelen egészen addig, — míg meg nem szólal.

Országos Széchényi Könyvtár

Ezeknek az idegen nyelven írt rokonverseknek némelyikét hónapokig s nem egyszer évekig mondogattam magamban, egy-egy soruk elkísért, próbálgattam magyarra hangolni otthon, az íróasztalom fölött és vendégségben, idegen szobákban, országúton, marhavagónban, horkoló bajtársak fölött, könyvtárban, hangversenyen, ébren és álomban. Életem súlyos éveiben vígasztaltak, gyötörtek és védtek, védtek sokszor magam ellen is ezek a görög, latin, francia, angol és német versek. Hogy miért éppen ezek s miért nem mások? Erre nem tudnék felelni. Egyik versben a dallam ragadott el, másikban a kép, a harmadikban viszont egy megoldhatat-

lannak látszó probléma izgatott, s legtöbbször persze minden együtt, a vers maga. Titokzatos véletlenek és nem véletlenek befolyásolják a választást, ami gyakran nem is választás, hiszen nem egyszer a vers választ ki minket. E kis könyv darabjai közül néhány még alkalmi fordítás is ráadásul, íróársak buzdítására készült, egy-egy antológiába vagy előadásra. Az alkalom nagy ihlető, s a társak is tudják, hogy kit mire buzdítanak. Halász Gáborra, Cs. Szabó Lászlóra és Trencsényi-Waldapfel Imrére gondolok elsősorban s nekik mondok itt köszönetet.

De ha lapozgatom a könyvet és emlékezni próbálok, úgy vélem, hogy a legtöbb vers valami nehézséget rejteget, valami problematikus, eddig megoldatlan volt a legtöbbször, még a már másoktól lefordítottakban is. Ebből a szempontból nézve kísérlet csaknem mindegyik. A nehézség, a probléma vonzott mindig.

Országos Széchényi Könyvtár

Van-e izgatóbb feladat költő számára, mint elmondani három disztichonban írt költeményt magyarul, disztichonban és úgy, hogy magyarul is különbözzenek egymástól, ahogy az eredetiben is gyökeresen mások, azonos formában. Egy Tibullus, egy Goethe s egy Hölderlin versre gondolok.

Tibullusnak a disztichon egyszerű közlési forma, természetes beszéd mód (még természetesebb, mint az új magyar költőknek a szabadon kezelt jambus); hogy úgy mondjam: az „ejtési alapja“ erre a formára beállított, a gyorsításokat s a lassításokat a

költői mondanivaló szabja meg, a hangsúlyok, a forma mozdulatai magától értetődnek.

Mindez a sárarany átka, sosem volt háboru addig,
míg kopogó fapohár járta a víg lakomán...

vagy

Álmos a csöppnyi család, viszi már haza a berek áldott
fái alól a paraszt s ittasan áll szekeren.
Vénusz harcai forrnak, a lány panaszolja letörték
ajtaja zárát és szertezilált a haja...

Goethe a Római Elégiákban viszont a tibullusi disztichon ütemeit utánozza, német disztichonokban, melyeknek Somogyi Gedeon a mérges orthológus, a Mondolat társszerzője még disztichon voltukat is kétségbevonja. Utánozza, tehát a forma stílusjáték, álarc a költőnek, tudatos, megfontolt választás. „A különböző költői formákban nagy, titokzatos hatások rejlenek. Ha az én Római Elégiáim tartalmát Byron Don Juanjának hangjára és versmodorába tennék át, akkor az, amit mondtam, egészen elvetemültnek hatna,” — mondta egy ízben Goethe Eckermannnak. Ez a disztichon tehát nem lehet magyarban sem olyan, mint a Tibullusé, csak tibullusi lehet:

Itt van az ősz, duruzsolgat a tűz, a kemence világít,
néha kibúvik a láng, pattog a rőzserakás!

S a Hölderliné megint más! Nem tudatos játék, nem álarc, egy költői örület és egy örült költő természetes beszédmódja, a teremtet, de valósággá vált világ dallama.

...Így éltünk mi is itt. S ha felénk mordulva az észak
intett és panaszát zúgta, lehullt a levél,
lombját sírta az ág és szálltak a szélben az esők...

Hányszor dobtam el egy-egy már véglegesnek vélt
sort ebből a kis versből azzal, hogy Tibullus is
írhatta volna, vagy tibullusi, tehát goethei.

S van-e izgatóbb feladat, mint megoldani egy
központozás nélküli francia szürrealista verset, egy
Apollinaire-költeményt úgy, hogy a magyar vers-
ben is természetes, sőt szükségszerű legyen az írás-
jelek hiánya? Hiszen Apollinaire verseiben a mon-
datrészek, mondatok, sorok egybeolvadásának
különleges költői értelme van, a képzettársítások
szétválaszthatatlansága, az enjambementok rejt-
vényszerű játéka szerves része a költemény miszti-
kájának. Gyakran pedig a látomások egyidejűsége,
a hirtelen kapcsolások összefüggéseire villant
fényt e hiány. Egy íróársam megkért egyszer
arra, hogy Apollinaire: Égöv című versét küldjem
el neki, de „rakjam ki“ a vesszőket, pontokat, elő
akarja adatni s „az előadó színész úgy jobban ki-
ismeri magát a különben is nehéz versben.“ Nekiül-
tem az „értelmesítésnek“ s órákon át írtam és
töröltem a vesszőket, pontokat. Kínos és reményte-

len munka volt. De műfordítói elégtétel is volt ugyanakkor. A magyar szöveg sem tűrte az írásjeleket. Ime a példák a vonzó nehézségekre s a műfordítói elégtételre is.

De hogy végül is, sikerültek-e ezek a kísérletek, azt persze nem a fordító költő hite dönti el, hanem az idő. A műfordítás akkor időtálló, ha magyar versnek is szép, jelentékeny a vers. S hogy nem az, ez gyakran hónapok alatt kiderül, néha csak évek, évtizedek múltán, sokszor csak egy nyelvi megújulás segít felülmúlni. Tóth Árpád, a csodálatos költő és műfordító ír ezzel kapcsolatban arról a kötelességről, mellyel minden tovatűnő nemzedék tartozik az örök dolgok iránt. De ha magyar versnek szép a fordítás, akkor nem avúl el, az új fordítás csak a régi mellé kerül, de nem fölébe.

A műfordító költő tudja, hogy nem lehet „fordítani” csak újra megírni egy idegen verset s hogy minden műfordítás, — kísérlet. És tudja azt is, hogy kevés kivétellel — nincs olyan idegen vers, amit ne lehetne éppen magyarra fordítani. Csak kicsit Orpheusnak kell lenni hozzá, mert Orpheus varázsló is volt, Egyiptomban tanult varázslatot s elaltatta az aranygyapjat őrző sárkányt is. És, — és szerencse kell hozzá.

Ez a kis könyv nem „európai költők antológiája,” egy költő műfordításgyűjteménye csupán Európa költőiből, kedves költői vagy kedves versei közül néhány, — magyarul. Egy-két költő több verssel

szerepel a kötetben, persze nem véletlenül. Az Apollinaire-fordításokkal ifjú költőkorom nagy kalandját, a szürrealizmust éltem újra, s hálámat róttam le ifjúkorom egyik mesterének, Horatius, a Pléiade költői, Rilke s a többiek állandó olvasmányaim. De van néhány költő, akiktől egyetlen verset sem talál az olvasó, pedig kedvesebbek esetleg azoknál is, akik helyet kaptak a könyvben. Még nem szólaltak meg bennem. Sok az adósság...

A fordítások kevés kivétellel az utóbbi három esztendő termései. A könyv végén „A költőkről” címen igénytelen tájékoztatót talál az olvasó. Meglelheti benne a költőkre vonatkozó legszükségesebb adatokat. Ugyanez a tájékoztató a fordított költemények eredeti címeit is közli.

1943 júliusában.

Országos Széchényi Könyvtár

A KÖLTŐKRŐL

ANAKREON, görög költő (kb. Kr. e. 572—487), a teosi lantos, a samosi Polykratés és az athéni arisztokraták kegyeltje, az ion szerelem és életérzés művészi megszólaltatója. „Édes és gondtalan“ költő, de köztudatban élő képe már a későbbi, ismeretlen szerzőjű, könnyed kis dalok (*anakreontikák*) nyomán alakult ki. Ezeknek főihletője szintén a bor s a szerelem, de szemléletük édeskésebb az Anakreonénál. Magától Anakreontól csupán töredékek maradtak ránk. Ezek közül valók az itt közöltek is:

*Πολιοὶ μὲν ἡμῖν ἤδη χρόταφοι κάρη τε λευκόν
Οὐ φιλέω, ὅς χρητῆρι παρὰ πλέω οἰνοποτάζων*

APOLLINAIRE, Guillaume (1880—1918), az új francia líra úttörő vezére és szervezője, a költői nyelv megújítója, az első világháborúból súlyos fejsebbel tér vissza és fiatalon meghal. Formabontó, de ugyanakkor formateremtő költő, a francia *chanson* továbbfejlesztője; képalkotását tündéri báj és újszerű groteszkség jellemzi. E könyvben közölt versei közt egy *képverset* is talál az olvasó, „A megsebzett galamb és a szökőkút“ címűt,

egyed, Apollinaire félkötetnyi rajzolt verséből. Érdekes megküzdeni vele, csodálatos ballade-ot nézhet benne a vállalkozó olvasó. S ha ezután szabályos sorokba írná le a költeményt, észrevehetné azt is, hogy milyen külön szárnyalást és távlatot ad a versnek a rajz. A képvers hagyományai különben messzire nyúlnak vissza, Theokritos, rhodosi Simias, a késő császárkor latin költői, a mesterkedő humanisták s a XVII. század sziléziai költői (az ú. n. pegnitziek) egyaránt művelték. Ez különben Apollinaire egész költészetére jellemző; „legvadabb“ újításai mögött is hagyomány van, bátor kísérletező, de Villon és Verlaine hagyományainak is legméltóbb örököse. Az eredeti címek: *Zone; Vers le Sud; Le Vent Nocturne; Saltimbanques; Le voyageur; La colombe poignardée et le jet d'eau; Le musicien de Saint-Merry; Les colchiques; Un oiseau chante.*

ASKLEPIADES, görög költő (Kr. e. 300 körül), a „samosi“ melléknéven ismerték, néhány évvel idősebb Theokritosnál, aki magasztalva emlegeti. Az *Anthologia Palatina* számos finom epigrammája tőle való. Az epigramma kezdősora:

Ἦδὸν θέρους διψῶντι χιὼν ποτόν, ἦδὸν δὲ ναύταις

BELLEAU, Remy, francia költő (1528—1577), a francia renaissance költők híres csoportosulásának, a *Pléiade*-nak egyik kimagasló tagja, ragyogó formaművész, a renaissance természetábrázolás és a költői leírás mestere. Tudtunkkal e versével szólal meg először magyarul. Az *Avril* egyik, épp igénytelenségében nagyigényű remekműve, Sainte-Beuve méltatása óta a francia versgyűjtemények állandó darabja.

BYRON, George Gordon, Lord, angol költő (1788—

1824), igazi, szenvedélyes romantikus, az első népszerű és óriási hatású angol költő Európában. Sajátosan „költői” pózait, világfájdalmát, forradalmárságát hosszú ideig csodálta és utánozta az európai költészet. Nagy vagyon birtokosának születik, a társaság hőse, az asszonyok kedvence, bejárja Spanyolországot, Görögországot, a Közelkeletet. Házassági botránya miatt el kell hagynia hazáját, Svájcban, majd Olaszországban él. Innen indul el utolsó útjára s kalandos, hányatott és gazdag életét mint a görög szabadságharc hőse fejezi be. Mocsárlázban hal meg Missolonghinál. A vers: *The Destruction of Sennacherib*.

CATULLUS, Caius Valerius, latin költő (Kr. e. 87—54), előkelő veronai család fia, lángoló és csalódásokban gazdag életet él és fiatalon, harminchároméves korában hal meg tüdőbajban. Szerelmes verseit a Lesbiának nevezett könnyű erkölcsű nagyvilági hölgyhöz, egy római konzul feleségéhez írta. Szerelmi viszonyuk évekig tartott, majd Lesbia megcsalja a költőt is. Catullus elragadó művésze a verselésnek és a nyelvnek, őszinte, közvetlen, nagyszabású költő, a római lírikusok legnagyobbja. A vers: *Iucundum, mea vita...* (CIX.).

CHÉNIER, André, francia költő (1762—1794), a XVIII. század jelentős francia lírikusa. Elégiáiban és idilljeiben a görögöket és a latinokat utánozza, de hanghordozása, sajátos és korai romantikája meggyőzően eredeti. Felvilágosodott szellem, a forradalom előfutára. De tiltakozik a terror és a demagógia ellen, bebörtönzik és lefejezik. Harminckét éves korában hal meg a verpadon. E kötetben két kisebb töredéke olvasható. Kezdjük: *Je dors, mais mon coeur veille... Mon visage est flétri...*

COCTEAU, Jean, francia költő (*1892), az új francia irodalom európai hatású lázadója és örök kísérletezője, gyermekesen s elragadóan játékos és ugyanakkor mélységesen komoly költő. Stílusa az *izmusoktól*, a hagyományos francia versformákhoz fejlődött, de a meglepő formai kísérletektől ma sem riad vissza. Két verse az 1923-ban megjelent *Plain-Chant* című kötetéből való. Kezdősoraik: *Je peux regarder le soleil en face... Je n'aime pas dormir...*

DU BELLAY, Joachim, francia költő (1522—1560), Ronsard barátja, s mellette a *Pléiade* vezérköltője. Előkelő család elszegényedett ágából származik, súlyos anyagi gondok közt tanul, huszonnégy éves korában ő írja a *Pléiade* kiáltványát, a renaissance nyelvújítás és az új költészet alapelveinek katejáját. Mint unokabátyja, Jean Du Bellay bíboros kísérője Rómába kerül, az ott tartózkodás hosszára nyúlik, a költő már-már száműzetésnek tekinti, rosszkedve nő, süketsége erősödik (ő is megsüketült, akár Ronsard) és csodálatos, szigorú és mégis lágyzengésű szonettekben vágyódik haza Franciaországba s falujába, „a Lyré kicsi halma“ mellé. A szonett: *France, mère des arts, des armes et des lois...*

GOETHE, Johann Wolfgang, a legnagyobb német költő (1749—1832), frankfurti patricius család sarja, szenvedélyes és lázadó fiatalság után a weimari herceg barátja és minisztere. Egyik legegységesebb szelleme az embe-riségnek: lángelméje egyforma fénnel ragyog lírájában, eposzaiban, drámáiban, regényeiben, természettudományos műveiben és élete művészetében. Két kis verse a férfikorában írt *Römische Elegien*-ből való, kezdetük: *Wenn Du mir sagst... Herbstlich leuchtet die Flamme...*

HADLAUB, Johannes (Hadlaub mester), 1300 körül élt, valószínűleg zürichi, polgári származású költő. A *Minnesang* világának egyik utolsó képviselője. Verse: *Kindische Liebe*.

HORATIUS, Quintus H. Flaccus, latin-költő (Kr. e. 65—8), az arany középszer, az epikureista mértéktartás, az előkelő édesség és a könnyed tömörség költője, a költői ízlés és műveltség örök mintaképe. Felszabadított rabszolga fia volt, Brutus oldalán résztvett a philippi-i csatában. Visszatértekor kis birtokát elkobozták, szegénység várta. Vergilius elviszi Maecenashoz, az bárati körébe fogadja és Augustus császár pártfogolja. Ettől kezdve Rómában s tiburi birtokán költőhöz méltó nyugalomban élt. A versek: *Ad Faunum* (*Carmina* III. 18.); *Horatii et Lydiae dialogus* (*Carmina* III. 9.); *Ad Tyndaridem* (*Carmina* I. 17.); *Ad Lydiam* (*Carmina* I. 13.).

HÖLDERLIN, Friedrich, német költő (1770—1843), a német romantika csodálatos ékessége, az örök Hellasz, a görög szépség szerelmese, súlyosszávú és mégis szárnyaló művész. Sívárgó és zaklatott tökéletességét, ragyogó szóbüvöletét csak legújabbban kezdik igazán értékelni. Szerencsétlen életű költő, elméje fiatalkorában elborult és negyven évig szenved magános búskomorságban. A vers: *Menons Klage um Diotima*.

IBYKOS, görög költő (Kr. e. 600 körül), a samosi Polykratés udvarában él. Műveiből csak töredékek maradtak ránk. A monda szerint útonállók gyilkolták meg, mikor az Isthmos felé tartott, hogy ott az ünnepi játékok költői versenyén résztvegyen. A gyilkosságnak csak a

vándor darvak voltak tanúi, ezek kényszerítették vallo-
másra a gyilkosokat. A töredék kezdete:

Ἡοὶ μὲν αἵ τε Κυδώνιαι

ISMERETLEN NÉMET KÖLTŐ. A német versantoló-
giák a XVI. századból keltezik a költeményt. Kezdeté:
Ach Fräulein zart...

JAMMES, Francis, francia költő (1868—1938), költé-
szetét szentferenci katolicizmus, elbűvölő, tudatos egy-
szerűség és a költői megfigyelőkészség csodálatos bő-
sége jellemzi. A hagyományos francia versformát meg-
bontja, lazítja, de saját dallamára újrateremti. E kötetben
öt kis verse van: *La maison serait pleine de roses...
Je la désire... J'ai fumé ma pipe en terre... Comme un
insecte... Ce sont les travaux...*

JONSON, Benjamin, angol költő és drámaíró (1573—
1635), fiatalkorában kőműves, katona, majd színész, kö-
tekedő, izgága ember, egyik színésztársát párbajban
meggyilkolja, börtönbe kerül, ott katolizál, majd vissza-
tér az anglikán vallásra. Később udvari költő lesz, az
udvari színház igazgatója. Shakespeare vetélytársa és
barátja. Színdarabjaival hatalmas sikereket aratott. A for-
dítás *Volpone, or the Fox* című darabjának egyik jelenete.

KEATS, John, angol költő (1795—1821), Shelley ba-
rátja, orvosnak készült, az angol romantika egyik leg-
nagyobbja, költői teremtménye teljében, szinte ismeret-
lenül, alig huszonhatéves korában hal meg tüdőbajban.
Költészetét a hibátlan, telizengésű dallam, a gazdag, pá-
ratlanul művészi elosztottságú képalkotás, a csorduló
érettségű nyelv és a magas rajongás jellemzi. A szonett:
On seeing the Elgin Marbles.

KÜRENBERG lovag (Der Kürenberger), az első német lovagi dalköltő, a XII. század második felében élt. Életéről semmit sem tudunk, családja Linz környékére való. Sokáig a Nibelung-ének szerzőjének tartották, de ez a feltevés ma már megdőlt. A vers: *Ich zôch mir einen valken mêre danne ein jâr.*

LARBAUD, *Valéry*, francia költő és elbeszélő (*1881), a modern európai exotizmust képviseli. Itt közölt költeménye, az *Ode*, az új francia líra egyik leghíresebb darabja. A másik vers címe: *Ma Muse.*

MALLARME, *Stéphane*, francia költő (1842—1898), a francia szimbolisták vezére, az ú. n. *poésie pure* egyik kezdeményezője. Egyetlen vékony kis verskötetete van. Erősen intellektuális költő, költeményei értelmét gyakran szándékosan elhomályosítja, mert a költészet egyik fontos tulajdonságának a nehezen megközelíthetőséget tartja. Kimért dallamú s mégis áradó költő, mondatainak sajátos szerkezetét, latinos feszültségét, zsúfolt nyelvét műfordításban szinte megközelíteni sem lehet. Ezért az eddig tőle fordított néhány költemény nem annyira eredmény, mint inkább a műfordító költőt izgató kísérlet. A vers: *Soupir.*

MAROT, *Clément*, francia költő (1494—1544). Főműve a zsoltárok francia fordítása; a protestáns zsoltárok világszerte e fordítás nyomán készültek. Szenczi Molnár Albert is az ő zsoltárait ültette át magyarra. A vers: *De soy mesme.*

MARTIALIS, *Marcus Valerius*, hispániai származású latin költő (Kr. u. 42—102), az epigramma egyik legnagyobb művésze, az ókori nagyvárosi élet élesszemű festője és bírálója. Az epigramma: *Ad Lycorim (VI. 40.).*

MESCHENDÖRFER, Adolf, erdélyi szász költő (*1877), Brassóban, az erdélyi szász irodalom fontos alakja és szervezője. A vers: *Siebenbürgische Elegie*.

MEYER, Conrad Ferdinand, svájci német költő és elbeszélő (1825—1898), múltbaforduló, történeti levegőt árasztó és plasztikus költészete az európai renaissance formáin és világlátásán nevelődött. Elborúlt elmével halt meg. A versek: *Die alte Brücke; Nächtlliche Fahrt*.

MONTHERLANT, Henry de, francia regényíró és költő (*1896), az új francia próza egyik mestere. Széles-lejtésű, mélylélekzetű verseket ír. A cím: *Poème*.

MÖRIKE, Eduard, német költő (1804—1875), a sváb költői csoport feje, szegény diákként tengődik, teológiát tanul, protestáns pap lesz. Évekig vándorol plébániáról plébániára, majd letelepszik, de harminckilencéves korában már nyugdíjaztatja magát. Visszavonul, megnősül s feleségével és nővérével csöndes magányban éldegél. A görög idillek s egy önmagának teremtet meseország bűvkörében él, de realista természetlátása és humor-érzéke erősen a német földhöz kötik. A vers: *Um Mitternacht*.

NERVAL, Gérard de, francia költő és elbeszélő (1808—1855), a romantika kései képviselője, a dekadencia egyik előfutára. Ködös, sejtelmes érzéseit szigorú és csillogó formában, nagy művészettel fejezi ki. Bekóborolta Németországot, Olaszországot, Görögországot s járt Keleten is. Elmebajos volt, nyomorogva, rongyosan tengődött Páris külvárosában, míg egy éjszaka egy utcai vasrácsra felkötötte magát. Összegyűjtött művei több mint egy év-

tizeddel halála után jelentek meg először, költészete mélységeit igazán csak napjainkban kezdik felfedezni. A fordított versek: *Une allée du Luxembourg, Avril, Fantaisie*.

ONESTES, görög költő, életéről, személyéről semmit sem tudunk. Epigrammája az *Anthologia Palatina*-ból való:

Οὔτε με παρθενικῆς τέρπει γάμος, οὔτε γεραιῆς.

PROPERTIUS, *Sextus Aurelius*, latin elégiaköltő (Kr. e. 50 körül — Kr. e. 16), a mai Assisiben született. Ovidius és Vergilius barátja, Augustus és Maecenas köréhez tartozott. A polgárháborúk után elveszti vagyona nagyrészét, de annyi java még mindig marad, hogy független jómódban élhet Rómában. Sokat betegeskedik, fiatalon hal meg. Legtöbb költeményében Cynthia szépségét ünnepli. Az érzéki gyönyör és a szerelmi indulat hangjait szólaltatta meg elragadó szenvedéllyel és művészettel. A fordított vers a II. könyv 5. elégiája: *Hoc verum est, tota te ferri, Cynthia Roma...*

Országos Széchényi Könyvtár

RHUPHINOS, görög epigrammaköltő (Kr. u. 600?), életéről és személyéről semmit sem tudunk, egyes kutatók Justinianus kortársának tartják. Az epigramma kezdete: *Πέμπω σοι, Ῥοδόκλεια, τόδε στέφος, ἄνθεις καλοῖς*

RICHEPIN, *Jean*, francia költő (1849—1926), merész és nagyképzeletű lírikus, bűvészi verselőkészség és nagy nyelvi frissesség jellemzi költészetét. A modern argot első irodalmasítója. *La Chanson des Gueux* című verseskötvéért fogházra ítélték. A fordított vers: *Pourquoi donc t'habiller si matin, ma chérie?*

RILKE, *Rainer Maria*, német költő, a XX. század

egyik nagy költője (1875—1926), Prágában született, Párisban élt, Rodin titkárja és barátja volt. Montreuxban halt meg. Szinte gyermeki naivitása, őszintesége, misztikus és dekadens világlátása a legmagasabbfokú formai gazdagsággal és nyelvi művészettel valósul meg. A versek: *Opfer; Der Fremde; Der Knabe*.

RONSARD, Pierre de, francia költő (1524—1585), nagy udvari becsvággyal, apródként kezdte pályafutását, s mikor egyre fokozódó süketsége alkalmatlanná tette az udvari életre, költészetében és tanulmányaiban talált vigasztalást. A *Pléiade* vezére volt, a francia költői nyelv újjáteremtője és nagyhatású alakítója, az európai renaissance egyik legjelentékenyebb s századának legünnepeltebb költője, Stuart Mária kedvence. Az itt közölt szonett utolsó versei közül való; kezdete: *Je n'ay plus que les os ...*

SAPPHO, görög költőnő (Kr. e. 628—568 között), „a tizedik múza“, Alkaios kortársa, Lesbos szigetén fiatal lányoktól körülvéve élt. A monda szerint szerelmi bánatában a tengerbe vetette magát. A szerelmi költészet örök jelképe, Európa első nagy lírikusa. Egyetlen himnuszán kívül valamennyi költeménye töredékben maradt fenn. Itt közölt kis töredékének fordítása, — éppen töredékessége miatt — nem formahű:

Γλῶκκα μάτερ, οὗ τοι δύναιμι κρέκην τὸν ἴστον

SCARRON, Paul, francia költő (1610—1660), harmincéves korában rettentő betegség támadja meg, béna lesz, nyomorék. De nyomorékon is szellemes csevegő, szalónja közkedvelt. Már betegen vette feleségül a szegény és fiatal Françoise d'Aubignét, a későbbi Mme de Mainte-

non-t, XIV. Lajos feleségét. Egyike azoknak, akik a *burlesque* műfaját megteremtik. Élesszemű, vidám és reális szemléletű költő. A szonett: *Sur Paris*.

SCHILLER, Friedrich, német költő (1759—1805), a XVIII. század klasszikus korszakában a második nagy betetőző, Goethe mellett. „A hősi akarat, az erkölcsi fenség, a legmagasabbrendű eszményiség költője“. A költemény eredeti címe: *Die Teilung der Erde*.

SHAKESPEARE, William, angol drámaíró és költő (1564—1616), a világ irodalmának egyik lángelméje, az emberi szenvedély utolérhetetlen ábrázolója. A *Carpe Diem* a „Vízkereszt, vagy amit akartok“ című darabjának betétdala, a fenti címen az angol antológiák kedvelt darabja.

SHELLEY, Percy Bysshe, angol költő (1792—1822), az angol költészet egyik legnagyobb alakja. Botrányok közepette hagyja abba oxfordi tanulmányait, apja házassága miatt kitagadja, ő pedig rövid együttélés után szakít feleségével. Új szerelmével Olaszországba költözik és első felesége öngyilkossága után házasságot köt vele. A speziai öbölben, egy vitorlázás alkalmával a tengerbe fullad. Harmincéves volt. Holttestét Byron a tengerparton emelt máglyán égetteti el. Lírája tündöklő szabadságszeretet, angyali lázadás és csupa szárnyaló, csodálatos zengés. A versek: *Song; Final Chorus from „Hellas“*.

SULPICIA, latin költőnő (Kr. e. 50 körül), hat költeménye a Tibullus-gyűjteményben maradt ránk. Gyöngéd érzelem és a szerelem bátor vállalása van ezekben

a versekben. A vers kezdősora: *Tandem venit Amor, qualem texisse pudore...* (Tibullus, IV. 7.).

TIBULLUS, Albius, latin elégiaköltő (Kr. e. 55—19); Horatius barátja, vagyonos család sarja, résztvesz Messala afrikai hadjáratában, betegen tér vissza s fiatalon hal meg. Lírai indulattal és előkelő anarchával teli költészetében a háborúval és a „modern“ civilizációval szemben a békét, a falusi életet és a szerelmet dicsőíti. A fordított elégiák: *Nulla tuum nobis subducet femina lectum* (IV. 13.); *Quis fuit horrendos primus qui protulit enses?* (I. 10.).

TRAKL, Georg, osztrák költő (1887—1914), a háborúban megőrült és a krakkói kórházban halt meg huszonhatéves korában. Az új német líra legnagyobb ígérete volt, a korai expresszionizmus képviselője. Egyszerű, nemesképzeletű, nagyon költői költő, az ősz, a halálos szomorúság énekese. E könyvben két versével szerepel: *Kindheit; Der Herbst des Einsamen*.

VERGILIUS, Publius V. Maro, latin költő (Kr. e. 70—19), egyszerű földművescsalád gyermeke, kis birtokát a philippi-i ütközet után neki is elkobozzák, de Maecenas őt is pártfogolja, Augustus visszaadja birtokát és kegyeibe fogadja. Eclogáiban Theokritos idilljeit utánozta, de egyben új műfajt is teremt bennük, az allegorikus idillt; pásztorai ajkával kortársai beszélnek s egymást érik bennük a magára, Vergiliusra vonatkozó célzások. Így a IX. Eclogában is. Nyelve nemes, előkelő, a latin költői nyelvet addig nem ismert tökélyre emelte.

VOGELWEIDE, Walther von der, a *Minnesang* legnagyobb költője, 1160 és 1170 között született és 1230

körül halt meg. Származásáról semmit sem tudunk, születési helye ismeretlen. Valószínű, hogy valamilyen déltiroli bárói vagy egyházfejedelmi udvarnál szolgáló kisebrendű lovagi család elszegényedett sarja. Fiatalon a Babenbergekek bécsi udvarába kerül, II. Frigyesről hűbértartásokat kap. A hagyomány szerint a würzburgi székesegyház keresztfolyosóján temették el. Nagyságát kora is elismerte, a középfelnémet nyelv legnagyobb alakítója, népi közvetlenségű, nagyműveltségű és magasigényű költő. A költemény: *Owê war sint verswunden alliu mâniu jár!* Huszonhatodik sorában a „haraggal írt levél” megjegyzés IX. Gergely pápa kiközösítő levelére vonatkozik, 1227 szeptemberében írta II. Frigyesnek, a kereszteshadjárat halogatása miatt.

WORDSWORTH, William, angol költő (1770—1850), az ú. n. „tavi költők” legidősebbje, Coleridge-zsal együtt a romantikus mozgalom kezdeményezője és úttörője. A természet költője, a tájleírás mestere. A szonett: *Upon Westminster Bridge*.

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOMJEGYZÉK

Sappho : Töredék	7
Ibykos : Töredék a tavaszról	8
Anakreon : Töredék a halálról	9
Anakreon : Gyűlölöm	10
Asklepiades : Szomjuhozónak a hó	13
Onestes : Nem kell	14
Catullus : Lesbiához	15
Vergilius : IX. Ecloga	16
Horatius : Ad Faunum	23
Horatius : Kibékülés	25
Horatius : Ad Tyndaridem	27
Horatius : Féltékenység	29
Tibullus : Hűség	31
Tibullus : Detestatio belli	33
Sulpicia : Vallomás	37
Propertius : Cynthia hűtlenségéről	38
Martialis : Száll az idő	40
Rhuphinos : Illatozó koszorút	41
Kürenberg : Több mint egy éven által	42
Vogelweide : Óh jaj, hogy eltűnt minden	45
Hadlaub : Gyermeki szerelem	48
Ismeretlen német költő : Különben mindegy	49

Marot: Önmagáról	50
Ronsard: Az utolsó szonettekbl	51
Du Bellay: Panasz	55
Belleau: Április	57
Shakespeare: Carpe diem	61
Jonson, Ben: Volpone csábít	62
Scarron: Páris	70
Chénier: Alsom s szívem virraszt	72
Chénier: Arcom meghervadt már	73
Goethe: A különös gyerek	74
Goethe: Itt van az ős	75
Schiller: A föld szétoztása	76
Hölderlin: Menon panasza Diotimáért	78
Wordsworth: A Westminster hídon	79
Byron: Sénakherib pusztulása	80
Shelley: Dal	82
Shelley: A „Hellas“ zárókórusa	85
Keats: A Parthenon szobraira	88
Mőrike: Éjfél	89
Nerval: Faszor a Luxembourg kertben	91
Nerval: Április	92
Nerval: Ábrándozás	93
Meyer C. F.: A régi híd	95
Meyer C. F.: Éji út	97
Mallarmé: Sóhaj	99
Richepin: Miért öltöznél már	100
Jammes: A ház rózsával lenne itt teli	102
Jammes: Nagyon kívánom	104
Jammes: Szívtam agyagpipám	105
Jammes: Mint egy lármás bogár	106
Jammes: A munka nagy csupán	107
Rilke: Áldozat	108
Rilke: Az idegen	109
Rilke: A fiú	111

Meschendorfer : Erdélyi elégia	113
Apollinaire : Égőv	115
Apollinaire : Délen	126
Apollinaire : Az éji szél	129
Apollinaire : Kötéltáncosok	130
Apollinaire : Az utas	131
Apollinaire : A megsebzett galamb és a szökőkút	135
Apollinaire : Saint-Merry muzsikusa	136
Apollinaire : Kikericsok	142
Apollinaire : Madár dalol	144
Trakl : Gyerekkor	146
Trakl : Magános ősz	148
Larbaud : Múzsám	150
Larbaud : Óda	152
Montherlant : Költemény	155
Cocteau : Ha napba nézek én	159
Cocteau : Az álom elkerül	160
Utószó	165
A költőkről	173

Országos Széchényi Könyvtár

A KÉPEK

1. <i>Sappho</i> , agyagcserep-relief, F. G. Welcker : Alte Denkmäler (Göttingen, 1864) c. művének anyagából	11
2. <i>Vergilius</i> , miniatűr egy V. századi Vergilius-kéziratból	21
3. <i>Vogelweide</i> , miniatűr a weingarteni kéziratból (Landesbibliothek, Stuttgart). A weingarteni kolostor egyik kódexdíszítő szerzetesének műve, 1280 körül	43
4. <i>Du Bellay</i> , fametszet, a XVI. század ötvenes éveiből	53
5. <i>Shelley</i> arcképe Miss Curran, 1819-ben, Rómában készült festménye nyomán	83
6. <i>Apollinaire</i> arcképe Max Jacob, a költő tollrajza	127
7. <i>Cocteau</i> , tollrajz, önarckép 1925-ből	157

A KÖLTŐK

Anakreon	9, 10	Marot	50
Apollinaire	115, 126	Martialis	40
	129, 130, 131, 135	Meschendorfer	113
	136, 142, 144	Meyer	95, 97
Asklepiades	13	Montherlant	155
Belleau	57	Mörike	89
Byron	80	Nerval	91, 92, 93
Catullus	15	Onestes	14
Chénier	72, 73	Propertius	38
Cocteau	159, 160	Rhuphinos	41
Du Bellay	55	Richepin	100
Goethe	74, 75	Rilke	108, 109, 111
Hadlaub	48	Ronsard	51
Horatius	23, 25	Sappho	7
	27, 29	Scarron	70
Hölderlin	78	Schiller	76
Ibykos	8	Shakespeare	61
Ismeretlen költő	49	Shelley	82, 85
Jammes	102, 104	Sulpicia	37
	105, 106, 107	Tibullus	31, 33
Jonson, Ben	62	Trakl	146, 148
Keats	88	Vergilius	16
Kürenberg	42	Vogelweide	45
Larbaud	150, 152	Wordsworth	79
Mallarmé	99		

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

